

1959 ~~1958~~ನೇ ಇಸವಿ S.S.L.C. ಪರೀಕ್ಷೆಯ

ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಹಸ್ಯವಿವರಣೆ

(ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ, ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೊಡನೆ)

— ಲೇಖಕರು —

ಪಂಡಿತ, ಕೆ. ಹನುಮಂತರಾವ್,

ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರು, ಯುನೈಟೆಡ್ ಮಿಷನ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್
ಬೆಂಗಳೂರು

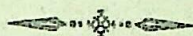
Sole Distributors.—

M. S. & SONS,
BOOK SELLERS AND STATIONERS
BASAVANAGUDI,
BANGALORE.

~~100 N.P. are / ರೂ.~~
100 N.P. are / ರೂ.

|| ಶ್ರೀರಸ್ತು ||

೧೯೪೭ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಎಸ್. ಎಸ್. ಎಲ್. ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಯ
ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕೈಪಿಡಿ

(ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳೊಡನೆ)

ಪದ್ಯಭಾಗ

೧. ಭೀಮ ದುರ್ರೋಧನರ ಮೂವಲಿಕೆಗಳು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧.—ಗದಾಯುದ್ಧ ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತೃ ಯಾರು? ಆತನ ಕಾಲ, ಸ್ಥಳ,
ಮತ, ಬಿರುದು, ಕಾವ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ
ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—ಗದಾಯುದ್ಧ ಕಾವ್ಯವು ರನ್ನನಿಂದ ರಚಿತವಾಯಿತು ಈತನು
ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೪೯ರಲ್ಲಿ ಮುಂದುವೊಳಲ್ (ಮುಧೋಳ) ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.
ಇನ್ನನು ಮತದಲ್ಲಿ ಜೈನ. ಕುಲದಲ್ಲಿ ಬಳೆಗಾರ. ಜಾಳುಕೃಷ್ಣ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತೈಲಪನ
ಸಾಧನದಲ್ಲಿದ್ದು ಗಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. “ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಎಂಬ
ಬಿರುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದನು. ಅಜಿತಪುರಾಣ, ಗದಾಯುದ್ಧ ಇವೆರಡನ್ನು ಈ ಕವಿಯೇ
ರಚಿಸಿದನು. ಗದಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರನ್ನನು ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ಇರಿವಟೆಡಂಗ ಸತ್ಯಾ
ಯುತನನ್ನು ಮಹಾಭಾರತದ ಭೀಮನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ, ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ
ಭೀಮನನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವು ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯ, ಸಾಹಸ ಭೀಮ
ಯ ಎಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨.—ದುರ್ರೋಧನನು ವೈಶಂಪಾಯನ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರಲು
ಕಾರಣವೇನು? ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಾದುದು ಹೇಗೆ?
ಪರಿಣಾಮವೇನು?

ಉತ್ತರ.—ಮಹಾಭಾರತಯುದ್ಧದ ಅಂತ್ಯದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಕಾರವನೊಬ್ಬನು
ನಿಶ್ಚಿತ ಮಿಕ್ಕ ಕಾರವರೆಲ್ಲರೂ ಹೆತರಾದರು. ದುರ್ರೋಧನನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು,
ರಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನೂ, ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ
CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

ಕೊಳ್ಳೆಂದು, ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಹಿತವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೀಷ್ಮನು ಆತನಿಗೆ—ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಜಲಸ್ತಂಭಮಂತ್ರದ ಬಲದಿಂದ ಯಾರೂ ಆರಿಯದ ಹಾಗೆ ಇದೊಂದು ದಿನ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರು, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿರುವ ಬಲರಾಮ ಅಪ್ಪತ್ಕಾ ನಾದಿಗಳು ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡು.” ಎನ್ನಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಆ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಧರ್ಮರಾಯಾದಿಗಳು ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಂಧ್ಯಕ ಜಾಲಕರೆಂಬ ಕಿರಾತರಿಬ್ಬರು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಹೋಗಿರುವಾಗ ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿ “ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಿತ ಕಮಲ ಶಂಖ ಚಕ್ರ, ಲಾಂಛನ” ವುಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಅಡಿಯನ್ನು ಕಂಡವೆಂದೂ, ಅವು ಕೊಳದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಾತನ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲದೆ ಕೊಳವನ್ನು ಹೊಕ್ಕವನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲವೆಂದೂ ಭೀಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಭೀಮನು ಆ ಕಿರಾತರೊಡನೆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಗುರುತನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ದುರ್ಯೋಧನನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನೆಂದೂಹಿಸಿ, ಮೊದಲಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಭೀಮನೊಡನೆಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩.—ಅರ್ಜುನನು ಸುಯೋಧನನನ್ನು ಮೂದಲಿಸಿದ ಕ್ರಮಹೇಗೆ?

ಸುಯೋಧನನು ನೀನು ಮಾನಧನನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನು. ಈಗ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ. ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದ ಜಲಚರಗಳೆಲ್ಲವು ನ್ಯಾಯ, ಶೂರರು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ನೀನೂ ಅವಿಶ್ವಕೊಂಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನಂಥ ನೀರರಿಗೆ ಇದು ತಕ್ಕದಲ್ಲ ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪.—ಧರ್ಮರಾಯನು ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಮೂದಲಿಸಿದುದು ಹೇಗೆ?

ದುರ್ಯೋಧನನು ನೀನು ನಿಷ್ಕಾರಣನಾಗಿ ನಮ್ಮ ವಿಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರನವನಿಗೆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಕಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಸಾವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ, ಸೋದರರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಬಂಧುಪಾಪವನ್ನು ನನಗೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಈಗಲಾದರೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೋ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಹೀಗೆ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಕೊಂಡು ಕಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಎಂದು ಧರ್ಮರಾಯನು ಮೂದಲಿಸಿದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೫.—ಭೀಮನು ದುರ್ರೋಧನನನ್ನು ಮೂದಲಿಸಿದುದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ದುರ್ರೋಧನಾ, ನಾನು ನಿನ್ನ ತಪ್ಪಾದ ದುಷ್ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡು ಅವನ ರಕ್ತದ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಅಗಾಧವಾದ ಸೇನಾಬಲವನ್ನು ಕೊಂಡೆನು. ಈಗ ನೀನು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಳದ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿದು ಬರಿದುಮಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು. ನೀನು ಬಲು ತಿಳಿಗೇಡಿಯಾಗಿರುವೆ, ನನ್ನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಲಾರದೆಯೋ, ನನ್ನ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಕಾರವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆಯೋ ಯುದ್ಧರಂಗದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದು ಈ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆ. ನೀನು ದಡ್ಡನು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳಿರುವಂತೆ ನೀನು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಶ್ವಿತ್ಯದ ಸೆಳತಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ದುರ್ರೋಧನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ನೀನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರುವುದು ನಾಚುಗೆಯಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆಯಲ್ಲ! ಛೇ, ಇದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಸತ್ತವರು ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವರು; ಹೀಗಿದ್ದೂ ಸಾವಿಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೆದರುವುದೇ? ಕೊಳದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಾ; ಅಯುಧಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜಿಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ವಜ್ರಾಯುಧ ದಂತಿರುವವನೋ, ಕಾರವ ವಂಶವನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕವನೋ, ಭಯಂಕರನೋ ಆಗಿರುವ ಭೀಮಸೇನನು ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವನು. ಸುಯೋಧನಾ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕೆರಳಿದೆ ಆ ನಿನ್ನ ಗರ್ವವಲ್ಲಿ? ದ್ರೌಪದಿಯು ಸೀರೆಯನ್ನೂ ಜಡೆಯನ್ನೂ ಎಳೆಯಿಸಿದೆ ಆ ಕೊಬ್ಬು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು? ಕುಂತೀಪುತ್ರರಾದ ನಮ್ಮ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಮೋಸದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಸುಗೊಂಡು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಹೆಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು? ಎಂದು ಮೂದಲಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ, ಕಡೆಗೆ ಜಟಾಸುರ, ಹಿಡಿಂಬಕ, ಬಕ ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಂದಿರುವ ಭೀಮನು, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಒಡೆಯುವಂತೆಯೂ, ಕುಲಪರ್ವತಗಳು ಅಲ್ಲಾಡಿ ಬೀಳುವಂತೆಯೂ, ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿತು, ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿದರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೬.—ದುರ್ರೋಧನನು ಭೀಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಡಿದ ಅಜಕ ಅಪಹಾಸ್ಯದ ನುಡಿಗಳೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ಭೀಮನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತರವೇನು?

ಎಲಾ ಭೀಮ, ನೀನು ಹುಟ್ಟು, ಸುಟ್ಟುಗ ಮೊದಲಾದ ಅಡುಗೆಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಅನ್ನ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬಡಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆಯೋ? ಪರಿಚಾರಕನಾದ ನೀನು ಈಗ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು,

ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತಾಯಿತೆ? ಬೇಗನೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂ
ಶಾರ್ಯವೂ ಬಂದಿತೇ? ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಎಸರಿಡುವುದು, ಅಕ್ಕಿ ತೋಳಿಯುವುದು, ಊಟ ಮಾಡು
ವವರ ಕೈಗೆ ನೀರು ಕೊಡುವುದು, ಅಡಿಗೆ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುವುದು, ಬಡಿಸು
ವುದು ಈ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸಗಳೇ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕವು; ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಿರಾಟನ ಅಡು
ಗೆಯವನಾದ ನಿನಗೆ ಈ ಯುದ್ಧದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು ಯಾರು? ಎಂದು ಅಣ
ಕದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಭೀಮನು—ಕಾರವಾ, ಹಿರಿಯಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ನಾನು ಇತರರಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆಯಪನಾಗಿದ್ದೆನು. ಈಗ ನಿನ್ನ ಈ ದೇಹದ ಮಾಂಸವನ್ನು
ಬೇಯಿಸಿ ಪಿಶಾಚಿಗಳಿಗೆ ಬಡಿಸುವೆನು, ಅಲ್ಲದೆ, ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಅರಗಿನ ಮನೆಯ
ಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಸುಡಬೇಕೆಂದೂ, ಮೋಸದಿಂದ ವಿಷಮಿಶ್ರವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಿ
ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದೂ, ಯತ್ನಿಸಿದೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಾಗದೆ ಕೃತ್ರಿಮದಿಂದ ಜೂಜನ್ನು
ಹೂಡಿ, ದ್ರೌಪದಿಯ ತಲೆಗೂದಲನ್ನೂ, ಸೀರೆಯನ್ನೂ ಸೆಳೆಸಿ ಅಪಮಾನಮಾಡಿದೆ.
ಆ ಕಾಲವೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು, ನಿನಗೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲವೂ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಎಂದು
ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೭.—“ಪುರುಷರ ಗಣನೆಗೆವಂದೆನ್ನ ನಾನೆಲಘುಮಾಡುವೆನೇ” —
ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಅಡಿರುವ ಮಾತುಗಳಾವುವು?

ನಾನು ಇದುವರೆಗೂ ಶೂರನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾದವರು ಹುಲ್ಲಿನಷ್ಟು ಲಘು
ವಾದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಂಶದ ಮಹತ್ವನ್ನೂ ಹಠವನ್ನೂ
ಬಿಟ್ಟು, ಗುಣವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡು (ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು)
ಬಾಳುವುದುಸರಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ನಾನೇ ಕೇಳುವಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ
ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೮.—ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ. —

(a) ನಿಜಮಕುಟಸ್ಪುರನ್ಮಣಿಗಣ ಚ್ಛವಿಯುಂ ಸುರಚಾಪಲೀಲೆ ಪಂ |
ಕಜವನದೊಳ್ ಮನಂಗೊಳಿಸೆ ತನ್ನ ಯ ಮೇಲೆಸದಿದರ್ ನೀಲನೀ ||
ರಜವನದಿಂ ಕರಂಗಿ ಕಮಲಾಕರದಿಂ ಪೊರಮಟ್ಟಿನಾಗಳುಂ |
ಭುಜಯುಗ ತೋರಣಾಯಿತಗದಾ ಪರಿಘಂ ಫಣಿರಾಜಕೇತನಂ ||

(b) ರಸೆಯಿಂ ಕಾಲಾಗ್ನಿರುದ್ರಂ, ಪೊರಮಡುವ ವೊಲಂತಾ ಸರೋಮಧ್ಯದಿಂ ಸಾ |
ಹಸಗರ್ವಾಲಂಕೃತಂ ತೊಟ್ಟನೆಕೊಳೆಪೊರ ಮಟ್ಟಿಲ್ಲಿದಂ ಭೀಮನೆಂದೆ ||
ಣ್ಣೆಸೆಯುಂ ನೋಡುತ್ತೆ ಮುತ್ತಮೃತ ನಟನಿಟಿಲಾಲೋಲ ಕೇತಾಕ್ಷಿ ವೋಲ್ ದ |
ಭಿಸೆ ಕೋಣಾರಕ್ತನೇತ್ರಂ ನಿಜಭುಜಗಣೆಯಂ ತೂಗಿದಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಂ ||

ಅರ್ಥ—(a) ಘಟಿರಾಜಕೇತನಂ—ದುರ್ರೋಧನನು, ನಿಜತನ್ನ, ಮಕುಟ-
ಕಿಣ್ಣಿಟದ, ಸ್ಫುರತ—ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ, ಮಣಿ—ರತ್ನಗಳ, ಗಣ—ಸಮೂಹದ,
ಭವಿಯಿಂ—ಕಾಂಕ್ಷಿಯಿಂದ, ಪಂಕಜಪನದೋಳ್—ಕಮಲಗಳ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ (ಸರೋ-
ವರದಲ್ಲಿ), ಸುರಜಾಪಲೀಲೆ—ಕಾಮನಬಿಲ್ಲಿನ ಸೊಗಸು, ಮನಂಗೊಳಿಸೆ—ಮನೋ-
ಹರವಾಗಿರಲು, ತನ್ನಯ—ತನ್ನ, ಮೇಲೆ—ಮೇಲುಗಡೆಯಲ್ಲಿ, ಎಸೆದಿದ್—ಶೋ-
ಭಿಸಿದ್ದ, ನೀಲನೀರಜವನದಿಂ—ಕನ್ನೈದಿಲೆ ಪುಷ್ಪಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ, ಕರಂಗಿ—ಕಪ್ಪು
ಬಣ್ಣವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಭುಜಯುಗ—ಎರಡು ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ, ತೋರಣಾಯಿತ—ತೋರ-
ಣದಂತೆ ಆಗಿರುವ, ಗದಾಪರಿಣಂ—ಗದಾದಂಡವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆಗಳುಂ—ಅಗಲೂ,
ಪೊರಮಟ್ಟಂ—ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು.

ಸೂಚನೆ —ಪರೀಕ್ಷಾ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ'—ಎಂದು
ಕೇಳುವುದುಂಟು. ಆಗ ಪ್ರತಿ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ
ಪದಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಬರುವಂತೆ ಒಟ್ಟು ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆದರೆ ಸಾಕು.
ಆದುದರಿಂದ ಆ ಬಗೆಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ದುರ್ರೋಧನನು ಕೊಳದಿಂದ ಏಳುವಾಗ ಅವನ ಕಿಣ್ಣಿಟದಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನಗಳು
ಬಣ್ಣದಿಂದ ಆ ಕೊಳದ ಮೇಲೆ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು ಮೂಡಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.
ನೀರ ಮೇಲಿದ್ದ ಕನ್ನೈದಿಲೆ ಹೂಗಳ ಕಾಂಕ್ಷಿಯಿಂದ ಅವನ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಕಪ್ಪಿಗೆ
ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಎರಡು ತುದಿಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು
ಬರಲು, ತೋಳುಗಳೆರಡರ ನಡುವೆ ಗದಾದಂಡವು ತೋರಣದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

(a) ಸಾಹಸ ಗರ್ವಾಲಂಕೃತಂ—ಸಾಹಸವೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ
ಆಲಂಕೃತನಾದ, ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಪುತ್ರನಾದ ದುರ್ರೋಧನನು,
ಶನೆಯಿಂ—ಪಾತಾಳದಿಂದ, ಕಾಲಾಗ್ನಿರುದ್ರಂ—ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೋಕವ
ನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಡುವ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ರುದ್ರನು, ಪೊರಮಡುವವೋಲ್—
ಹೊರಟು ಬರುವಂತೆ. ಅಂತು—ಆಗ, ಆ ಸರೋಮಧ್ಯದಿಂ—ಕೊಳದ ನಡುವೆ
ಯಿಂದ, ತೊಟ್ಟನೆ ಕೊಳೆ—ಥಟ್ಟನೆ ಅಕ್ರಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಪೊರಮಟ್ಟು—ಹೊರಗೆ
ಬಂದು, ಭೀಮನು, ಎಲ್ಲಿದಂ—ಎಲ್ಲಿರುವನು, ಎಂದು, ಎಣ್ಣೆಸೆಯಂ—ಎಂಟು
ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ, ನೋಡುತ್ತೆ—ನೋಡುತ್ತಾ, ಮತ್ತೆ—ಮತ್ತು ಅದ್ಭುತ—ಅಶ್ಚರ್ಯ
ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ನಟ—ನರ್ತಕನಾದ ಈಶ್ವರನ, ನಿಟಲ—ಹಣೆಯಲ್ಲಿ,
ಆಲೋಲ—ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ, ಕೇಲಾಕ್ಷಿಪೋಲ್—ಉರಿಗಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ, ಕೋಪಾ-
ರಕ್ತನೇತ್ರಂ—ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ದಳಿಸೆ—ಉರಿಯನ್ನು ಬೀರಲು
ನಿಜಭುಜಗಡೆಯಂ—ತನ್ನ ತೋಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಗದಾಯುಧವನ್ನು, ತೂಗಿದಂ—ಒಲಿ-
ಫಾಡಿಸಿದನು.

ಸರಳವಾದ ಅರ್ಥ.—ಸಾಹಸಿಯೂ ಗರ್ವಿತನೂ ಅದ ಸುಯೋಧನನು ಕೊಳದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಬರುವಾಗ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾತಾಳದಿಂದ ಎದ್ದು ಬರುವ ಪ್ರಳಯ ತುದ್ರನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗೆ ಎದ್ದು ಬಂದು—ಭೀಮನೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಗೆ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಉರಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದವು; ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗಡೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ತೂಗಿದನು.

ವ್ಯಾಕರಣ ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೯.—ಪೊರಮಟ್ಟ, ಇರ್ದಪಂ, ಬರ್ಪರ್, ಎಸಡಿಕುಂ, ಇರ್ಕುಂ, ಇರ್ಪರೆ, ನೋಳ್ಳಿಂ, ಬಿಸುಟ್ಟು, ಬಗೆವಾ, ಈ ಇರ್ದಂ—ಈ ಪದಗಳು ಹೇಗಾಗಿವೆ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—ಪೊರಮಡು ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ಮೇಲೆ ದ+ಅ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ (ಪೊರಮಡು+ದ+ಅ) ಭೂತ ಕೃದಂತವಾಗಿದೆ. ಇರ್ದಪಂ—ಇರ್+ಧಾತುವಿನ ಹಳೆಗನ್ನಡದ ವರ್ತಮಾನರೂಪ; ಬರ್ಪರ್—ಬರು ಧಾತುವಿನ ಭವಿಷ್ಯದ್ರೂಪ: ಎಸಡು+ಇರ್ಕುಂ = ಎಸಡಿಕುಂ ಉಕಾರ ಲೋಪ ಸಂಧಿ ಇರ್ಕುಂ—ಇರ್ (ಧಾತುವಿಗೆ) ಕುಂ ಎಂದ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿದೆ. ಕುಂ—ಎಂಬುದು ಹಳಗನ್ನಡ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಮೂರು ಬಗೆಯ ಕಾಲ, ಪುರುಷ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದು. ಇರ್ಪರ್+ಎ. (ನಿಸಾತ) ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ನೋಳ್ಳಿಂ—ನೋಳು ಧಾತುವಿನ ಭವಿಷ್ಯದ್ರೂಪ; ಡು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಕಾರಾದೇಶವು ವಿಕಲ್ಪವಾಪಾದರಿಂದ ನೋಡುವೆಂ ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಇದೆ. ಬಿಸುಟ್ಟು=ಬಿಸುಡು(ಧಾತು) ಡ+ಉ, ಭೂತ ನ್ಯೂನ, ಬಗೆವೆ+ಆ=ಬಗೆವಾ. ಈ ಇರ್ದಂ—ಇಡು+ಇರ್ದಂ. ಇದು ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಡನೆ ಸಮಾಸಮಾಡಿ, ಇಗೋ ಎಂಬ ನಿರ್ದೇಶಾರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಈ ಬಂದಂ, ಆ ತೋರ್ಪುದು ಎಂಬುವೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೦.—(1) ಅನಾಕುಳಂ ಕೊಳದೊಳಿರ್ದ ತದ್ವಿಹಗ ಕುಳಂ ಪಾರಿ ದುವು, ತತ್ಸರೋವರದೆರ್ದೆ ಪವ್ವನ ಪಾರುವಂತೆ.

(2) ಸುರಚಾಪಲೀಲೆ ಪಂಕಜವನದೊಳ್ ಮನಂಗೆೊಳಿಸೆ;

(3) ನೀಲ ನೀರಜವನದಿಂ ಕರಂಗಿ—ಇಲ್ಲಿರುವ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—(1) ಕೊಳದಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರುಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರಿ ಹೋದುದನ್ನು ಆ ಕೊಳದ ಎದೆಯೇ ಹಾರಿಹೋಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಉತ್ತೇಕ್ಷೆ; ಅದುದರಿಂದ ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ. (2) ಸುರಚಾಪಲೀಲೆ ಎಂಬುದೇ ಪದಾರ್ಥದ ವೃತ್ತಿ ಅದರ ನಿರ್ದರ್ಶನವೇ ಮನಂಗೊಳಿಸೆ ಎಂಬುದು ಅದುದರಿಂದದು “ನಿರ್ದರ್ಶನಾಲಂಕಾರ” (3) ಒಂದು ವಸ್ತುವು ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು “ತದ್ಗುಣಾಲಂಕಾರ.”

ಪ್ರಶ್ನೆ. ೧೧—“ಭೀಷು ದುರ್ಮೋಘನರ ಮೂದಲಿಕೆಗಳು”—ಇದು ಯಾವ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವಾದುದು? ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿ, ಆತನ ಕಾಲ, ಮತ್ತು ಬಿರುದು ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಇದು ಗದಾಯುದ್ಧ ಕಾವ್ಯದಿಂಪ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ರಚಿಸಿದ ಕವಿಯು ಕನ್ನನು. ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೧೦೦೭ರಲ್ಲಿ ಇದು ರಚಿತವಾಯಿತು. ಈತನು ಮತದಲ್ಲಿ ಜೈನ. ಕುಲದಲ್ಲಿ ಬಳಗಾರ. “ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳವನು. ಈ ಕವಿಯು ಚಾಳುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ತೈಲಪನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಆತನ ಮಗ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲೂ ಇದ್ದನು. ಕನ್ನನು ತಬ್ಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪತಿಯು, ವಾಗ್ವೈಖರಿಯುಳ್ಳವನು.

೨. ವೃದ್ಧ ಮಾಹೇಶ್ವರಲೀಲೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೨.—‘ವೃದ್ಧ ಮಾಹೇಶ್ವರಲೀಲೆಯು’ ಯಾವ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವಾದುದು? ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿ, ಆತನ ಕಾಲ, ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ಇತರ ಕಾವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—ನಂಚಿಯಣ್ಣನರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇದನ್ನು ಆರಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನೆ ರಚಿಸಿಹವನು ಹರಿಹರನೆಂಬುವನು. ಹದಿನೂತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅದಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಈತನು ವೀರಶೈವ ಮತದವನು. ಆ ಮತದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತ ಮೊಹಲನೆಯವನು. ಹರಿಹರನು ದೋರಸಮುದ್ರದ ಹೊಯ್ಸಳರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಾಲ ಕರಣಿಕನಾಗಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ಹಂಪೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿದನು. ಪುರಾತನ ರಗಳೆಗಳು, ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ. ಪಂಪಾತತಕ, ಶಕ್ಯಾತತಕ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಈ ಕವಿಯು ಬರೆದನು.

ನಂಚಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆಯು ಸರಸವಾದ ಕಾವ್ಯ; ರೆಗಳೆ ಎಂಬ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳು, ಮಹಿಮೆಗಳು, ತಿವನಿಗೂ

ಅಪನಿಗೂ ಇದ್ದ ವಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧ, ಭಕ್ತನಿಗಾಗಿ ಶಿವನು ಪಟ್ಟವಾಡು, ಅವನನ್ನು
ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಡಿದಬಗೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಚಿತ್ರವಾಗಿವೆ. ಅನೇಕ
ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಅಕರ್ಷಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೦೩.—ನಂಬಿಯಣ್ಣನು ಯಾರು? ಈ ಹೆಸರು ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆಬಂತು?
ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನಾವ ಹೆಸರಿದೆ?

ಸಮುದ್ರ ಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಲಾಹಲವೆಂಬ ವಿಷವನ್ನು ಶಿವನು ಅಂಗೈ
ಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಾಗ, ಅವನರೂಪು ವಿಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಪುಷ್ಪದತ್ತನೆಂಬ
ವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆತನು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಅವನು
ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಚೇಟಿಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮೋಹಿಸಿದನು.
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಜತೆಯಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಶಿವನು ಆಜ್ಞೆ
ಮಾಡಿದನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಪುಷ್ಪದತ್ತನು ಜೋಳದೇಶದ ತಿರುನಾವಲೂರಿನಲ್ಲಿ
ಜಡೆಯ ನಾಯನಾತೆಂಬ ಶಿವಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಭೂಮಿಯ
ಮೇಲೆ ನೀನಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಕೈಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ, ನೀನು ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂಜೆ
ಯನ್ನಾಗಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಂಬಿ ಹೋಗು—ಎಂದು ಶಿವನಿಂದ ಮಾತುತೆಗೆದು
ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ನಂಬಿ ಎಂದೇ ಅವನಿಗೆ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಅರಸ
ನಾದ ನರಸಿಂಗ ಮಾನೆಯವರು ಈ ಕುಮಾರನನ್ನು ಸಾಕುಮಗನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ
ಸೌಂದರನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೦೪.—ನಂಬಿಯಣ್ಣನು ತಿರುವೆಣ್ಣೆ ನಲ್ಲೂರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

ನಂಬಿ (ಸೌಂದರ) ಯಣ್ಣನಿಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಲು ಹೆಣ್ಣು ಗೊತ್ತಾಯಿತು
ಲಗ್ನದ ದಿವಸ ಮಂಣಮಂಡ ಪುತ್ತೂರಿನ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಇಳಿ
ದಿದ್ದರು. ಮದುವೆ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನವರು ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ
ಇದ್ದರು. ಆಗ ಶಿವನು, ಈ ಮದುವೆ ನಡೆದರೆ ನಂಬಿಯು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಹೋ
ಗುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಭಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿವಾಹವು ನಡೆ
ಯಾಹಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಹೆಣ್ಣುಮುದುಕನಾದ ಮಾಹೇಶ್ವರನಂತೆ ವೇಷತಾಳ
ಬೆಪ್ಪರದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅನುಂಗಳಕರವಾದ ಜೇಷ್ಠಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ
ದ್ದವರು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು. ಈ ನಂಬಿಯು ನನ್ನ ತೊತ್ತಿನ ಮಗನು. ಇವ
ನಿಗೆ ಸತ್ಕುಲಜರಾದ ನೀವು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನೇಕೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ?
ಇವರು—ಮದುವೆಯ ಮಾತನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದವು, ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮ
ನಂಬಿಯಣ್ಣನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆ

ಮುಂದುಕನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ನೀನು ನನ್ನ ತೊತ್ತಿನ ಮಗ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ಬಾಯೆಂದನು. ಸೌಂದರನಿಗೆ ಕೋಪಬಂದು, ತಾನು ತೊತ್ತಿನಮಗನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೋರಿಸು ಎನ್ನುಲು, ಆತನಿಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಈಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಕರಣಕನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಓದಿಸಿದನು. ಆ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ತಿರುವೆಣ್ಣೆ ನಲ್ಲೂರ ಹಿರಿಯರು ಸಾಕ್ಷಿ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ನರಸಿಂಗ ಮಾನೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಲು, ಆತನು “ಇವನು ನಾವು ಹೆತ್ತ ಮಗನಲ್ಲ,” ಕೊಂಡು ಸಾಕಿದವನು. ನ್ಯಾಯ ಹೇಗುಂಟೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು—ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಸೌಂದರನು ಆ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಪಿಗಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಊರಾದ ತಿರುವೆಣ್ಣೆ ನಲ್ಲೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೫—“ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರಲೀಲೆ” ಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಶಿವನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ ?

ಈತನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮುಂದುಕನಲ್ಲ, ಕೊಡೆ ಪಾದರಕ್ಷೆ ನರದಲಿ ಗಡ್ಡವುಳ್ಳವನು ತಿರುವೆಣ್ಣೆ ನಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಸಭಿಕರನಡುವೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿದ್ದವರ ಪರಿಚಯವೆಲ್ಲಾ ತನಗಿರುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದು ಕರೆದು ಅವರ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಶಿವಶಿವ! ರುದ್ರಭಟ್ಟರೇ, ನಿಮಗೆ ಕುಶಲವೇ? ಹರಹರ, ಈಶಾನ ಭಟ್ಟರೇ ಕ್ಷೇಮವಿದಿರುವಿರಾ? ಇವರಾರು? ಸಹಸ್ರವೇದಿಗಳೋ? ಇವರಾರು ಶಿವಾನಂದರೋ? ಏನಿ ಪಶುಪತಿಭಟ್ಟರೇ, ಸುಖವಾಗಿರುವಿರಾ? ಏನು ಶಂಕರಭಟ್ಟರೇ, ಸುಖವಾಗಿರುವಿರಾ? ಎಂದು ಅವರವರ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳ ಸಂಬಂಧದೊಡನೆ ಅವರ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಗುರುತೇ ಇಲ್ಲದವರು ಅವನ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾ, ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು—ಅಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು? ಈ ಊರಿನವರಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಆತನು—ತನ್ನ ಹೆಸರು ಸ್ಮಶಾನಶಯನಭಟ್ಟರೆಂದೂ, ತಾನು ಹಿಂದೆ ಈ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವನೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ನಂಬಿಯಣ್ಣನು ತೊತ್ತಿನ ಮಗನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಸೌಂದರನ ಮುಂದೆ ಗಣಕನಿಂದ ಓದಿಸಿದನು. ಅದು ಕೃತಕವೆಂದು ಅದನ್ನು ಹೆರಡು ಹಾಕಲು, ಮೂಲಪತ್ರ ಬೇರೆ ಶಿವಾಲಯದೊಳಗೆ ಇದೆ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತುಂಬಾ ಬುದ್ಧಿವಂತೆ, ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗಲೇ ಹೀಗೆ ನಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಮುಂದಾಳಿಗೊಳನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಎಚ್ಚರಗೊಟ್ಟಳು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಸಲು ಪತ್ರವನ್ನು ತಾರದೆ ನಕಲನ್ನು ತಂದೆನು. ಆಹಾ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬಲು ಜಾಣೆ ಎಂದು ಹೊಗಳಿದನು. ಪತ್ರದ ಚೂರುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಮೂಲ

ಪತ್ರ ಬೇರೆ ಇದೆ ; ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವಳು ಎಂದು, ಪತ್ರ ಹೋದುದಕ್ಕೆ ಶಿವಾ ಶಿವಾ ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ, ಮೈಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವವನ ಹಾಗೆ ನಟಿಸುತ್ತಾ ಇರುವಲ್ಲಿ, ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಮೂಲ ಪತ್ರವನ್ನು ತನಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು, ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದೊಕ್ಕೈಕೈವಾದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೬.—ನಂಬಿಯಣ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಶಿವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಈಶ್ವರನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸೇರಿದ ಬೆಳುಗೊಡೆಯು ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು ದೇವತೆಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣರಹಿತವಾದ ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರಷ್ಟು ಕಾಂತಿಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಹತ್ತು ತೋಳುಗಳು, ಐದು ತಲೆಗಳು, ಒಂದೊಂದು ಹಣೆಯಲ್ಲೂ ಮೂರು ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳು, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಕಳೆ, ವೇಹದ ಅರ್ಧ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲ ಇವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

೩. ಉತ್ತರನ ಪೌರುಷ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೭.—‘ಉತ್ತರನ ಪೌರುಷ’ ಇದು ಯಾವ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾದುದು? ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿ, ಆತನ ಕಾಲ, ಸ್ಥಳ, ಮತ, ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಇದು ಕನ್ನಡ ಭಾರತ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾದುದು. ಇದನ್ನು ನಾರಣಪ್ಪ ಎಂಬಾತನು ರಚಿಸಿದನು. ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವ (೧೫೩೦) ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಸ್ವಾರ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತದವನು. ಗದುಗಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕೋಳಿವಾಡವು ಈತನ ಸ್ಥಳ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಎಂಬುದು ಈತನ ಬಿರುದು. ಗದುಗಿನ ಭಾರತವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿ ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗಿಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಯ ಮಹತ್ತ್ವ ಸ್ಫುರಿಸುವಂತೆ, ಕಳೆ ಉಕ್ಕುವಂತೆ, ರಸ ಚಿಮ್ಮುವಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವನು. ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ಪಾತ್ರಗಳ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಣಪ್ಪನಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

“ಅರಸುಗಳಿಗಿದು ನೀರ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಪರಮವೇದದ ಸಾರ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ತತ್ತ್ವ ವಿಚಾರ ಮಂತ್ರಿ ಜನಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಗುಣ ಏರಹಿಗಳ ಶೃಂಗಾರ ವಿದ್ಯಾ ಪರಿಣತರ ಲಂಕಾರ ಕಾವ್ಯಕೆ ಗುರುವೆನಲು ರಚಿಸಿದ ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸ ಭಾರತವೆ” — ಈ ಕವಿಯ ವಾಗ್ಮೋದರದ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದುದು. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಅದರ ಸಾರವನ್ನು ಸವಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಅದರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಗದಗಿನ ಭಾರತವನ್ನು ಓದಬೇಕು

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೮.—ಕೌರವರು ವಿರಾಟರಾಯನ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಲು ಕಾರಜವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪಾಂಡವರು ದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ ಸೋತುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ವನವಾಸವನ್ನೂ ಒಂದು ವರುಷ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಅಜ್ಞಾತ ವಾಸವನ್ನು ಅವರು ವಿರಾಟನ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ವೇಷ ಮರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಕಳೆದರು. ವರ್ಷದ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಪಾಂಡವರ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅರಣ್ಯವಾಸಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಕೌರವರಿಗೆ ಈಜಕವಧಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವು ಗೊತ್ತಾಗಲು, ಇದು ಭೀಮನಿಂದಲೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಅನುಮಾನ ಹುಟ್ಟಿತು. ವಿರಾಟನ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದರೆ, ಅವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಾಂಡವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಬಹುದು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಕೌರವರು ವಿರಾಟನ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೯.—“ಗೋಪಾಲನೊಬ್ಬನ ಹಿಡಿದು ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಸುಣ್ಣವ ಬರೆದು ಬಿಟ್ಟರು ಹಗೆಯ ಪಟ್ಟಣಕೆ” — ಈ ಗೋಪಾಲಕನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ಅವನು ಉತ್ತರನಿಗೆ ಬಿನ್ನಸಿದುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಗೋಪಾಲಕನ ಮುಖವು ಭಯದಿಂದ ಮಂಕು ಬಿದ್ದುಹೋಗಿತ್ತು. ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ತಾಸದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎದುತ್ತಾ ಎರಡು ಅಕ್ಕಿಗಳೂ ಬಿಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂಗುಳು ಒಣಗಿತ್ತು. ನಾಲಗೆ ತೊಡಲುತಿತ್ತು. ಅವನು ಉತ್ತರನನ್ನು ನೋಡಿ—ರಾಜನೇ ಏಳು, ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡು. ದರ್ಶ್ಯಾರ್ಥನನು ನಮ್ಮ ಹೆಸುಗಳನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದಿರುವನು ಅವನ ದಂಡು ಆಪಾರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೂರರನ್ನೂ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಸಾಗಿಸು. ಕೌರವನ ಸೈನ್ಯವು ಎತ್ತ

ನೋಡಿದರೂ ಅತ್ತ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆನೆ ಮತ್ತು ಕುದುರೆ ಸವಾರರು, ಕಾಲಾಳು ತೇರಾಳುಗಳು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತು ತಿರುಗಿಸಿದರೂ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ನೀನು ಅದೊಡನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಈ ನಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸು. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟದೆ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಇದಿರಿಸುವ ಅಸೆಯಿದ್ದರೆ ಕೂಡಲೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡು, ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨೦ — “ಉತ್ತರ ಖಿರುದ ಕೆದರಿದನು” — ಅಥವಾ “ಕೇಳಿದನು ಕಲಿಪಾರ್ಥನೀತನ ಬಾಲಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲವನು” — ಅಥವಾ “ಉತ್ತರನು ಕೋಮಲೆಯರಿದಿರಿನಲಿ ಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದುದಳಹುತಿರ್ದನು — ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೆದರಿ ಚಿಂತೆಪಡುವ ಈ ಹೀನನನ್ನು ನೂಕು. ಇವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಸಾಕೆ ಬದುಕುವ ಚಾಕಚಕ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವನು. ನಾನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವು ಎಂದನು. ಸೇವಕನು ಉತ್ತರನನ್ನು ಮಹಾ ಬಲಶಾಲಿ ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಲು, ಅವನು ಇನ್ನೂ ಉಬ್ಬಿದವನಾಗಿ, ತಾನು ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಮೀಸೆಯನ್ನು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತಿರುವುತ್ತ ಹುಸಿನಗೆಯಿಂದ ಮೈಮುರಿದು ರೋಮಾಂಜಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಅನಂದದಿಂದ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಕಾರವನು ಪಾಂಡವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ರಾಪದಿಯನ್ನು ಸಭೆಗೆಳಿತಂದು ಅಪಮಾನಪಡಿಸಿ ಪಾಂಡವರನ್ನು ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಬ್ಬಿ, ತನ್ನ ಖಾಹುಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನೊಡನೆ ತೋರಿಸಲು ಬಂದನೋ? ನಾನು ಕೈಲಾಗದ ಬಡ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೆಂದು ತಿಳಿದನೋ? ನಾನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆ ಕಾರವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವೆನು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಅಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಈ ಕಾರವನು ಯಮನ ಮೀಸೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದನೋ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ರುದ್ರನ ಕೋರೆ ಹಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೀಳಲು ಹೋದನೋ? ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಎಳಿದನೋ ಸಿಂಹವನ್ನು ಕೆಣಕಿದನೋ? ನನ್ನೊಡನೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನಲ್ಲಾ? ಎಂದು ಹೆಂಗಸರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಜಂಬವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡನು, ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸುಮ್ಮನಾಗಲಿಲ್ಲ; ಈಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳೆಂಬುವವರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಯುದ್ಧಮಾಡಲಿ? ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹಾರುವರು, ಕೆಲವರು ಯಮನ ನೆರೆಯೂರವರು. (ಯಮನ ಊರು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕು, ಅದಕ್ಕೆ ನೆರೆಯೂರು

ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿರುವ ವರುಣಲೋಕ, ಅಲ್ಲಿನವರು ಎಂದರೆ ಭೀಷ್ಮನು) ಕೆಲವರು ಹೀನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು—ಇವರೇ ವೀರರೆಂಬವರು. ಇವರಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಎಂಬುದಾಗಿ ಬಲು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ರಾಜ ರಾದವರು ಬಂದು ದನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆಯೇ, ಕೇಳಾದ ಹ್ವದ್ರ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೇಳು ತರಗತಿಯ ಪ್ರಭುಗಳ ಸ್ವಭಾವವು ಉಂಟಾಗಿರುವುದು. ಅವನಿಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ದಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಈಗ ಅಸಹಿಸಿರುವ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರನು, ನಾನು ಆ ಹಸುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಂದೇತರುವೆನು ; ಯಾರು ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಬದುಕುವರು ? ಎಂದು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಒರೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ರುಳುಕಿಸಿದನು. ದುಷ್ಟರಾದ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವೆನು. ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿ ಣಾಣ್ಯ ಹಾಕುವೆನು ; ಅವರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಧೂಳಿಪಟಮಾಡಿ ಕೌರವನನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಜಯ ಹೊಂದುವೆನು. ಹೀಗೆ ಹರಟುತ್ತಾ, ಎಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದರೇನು ಫಲ ? ನಿನ್ನೆಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾರಥಿಯು ಸತ್ತಕಾರಣ ಈಗ ನನಗೆ ಸಾರಥಿ ಯಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಸಾರಥಿಯೇನಾದರೂ ದೊರೆತರೆ ಕೌರವನ ಸೇನೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ “ಕೇಲದನು ಕಲಿಪಾರ್ಥನೀತನ ಬಾಲಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲವನು” — ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨೧.—ಬೃಹದಳಿಯು ಉತ್ತರನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಒದಗಿದ ಸನ್ನಿವೇಶವೇನು ?

ಅರ್ಜುನನು ಉತ್ತರನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಪಾಂಚಾಲಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ತಾವು ವಿರಾಟನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿರುವುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ಅವಧಿಯು ಮುಗಿಯಿತೆಂದೂ, ಕೌರವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದಿರುವರೆಂದೂ, “ನನ್ನನ್ನು ಸಾರಥಿಯೆಂದು ನೀನು ಉತ್ತರಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಈಗಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಕೆಯು ಉತ್ತರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಬೃಹದಳಿಯು ಹಿಂದೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಖಾಂಡವವನ ದಹನದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಾಣಾಡಿದ ವನು ಎನ್ನಲು, ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಉತ್ತರಿಯು ಸಂತೋಷವಟ್ಟು ಅಣ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಾರಥಿತನಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನು ದೊರೆತಿರುವನು, ಏಳು, ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧನಾಗು ದೊರೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸು ಎಂದಳು. ಉತ್ತರನು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೃಹದಳಿಯನ್ನು ಕರೆತರುವಂತೆ ಸೈರಂಧ್ರಿಗೆ ಹೇಳಲು, ಅವಳು ಅವನು ನಮ್ಮಂಥವರನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯಾದ ಉತ್ತರಿಯನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ಎಂದನು. ಅದರಂತೆ ಉತ್ತರಿಯೇ ಬೃಹದಳಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದಳು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨೨.—ಬೃಹನ್ನಳೆಯನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆತನಿಗೂ, ಉತ್ತರ
ನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿರಿ.

ಬೃಹನ್ನಳೆಯೇ, ನಾನು ಶೂರರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ
ವೊಂದಿದೆ. ನನ್ನ ಸಾರಥಿಯು ಮೃತನಾದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಥ ನಡೆಸುವವರಿಲ್ಲದೆ
ವೃಥೆಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಅರ್ಜುನನ ಸಾರಥಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು
ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ನೀನು ಸಾರಥಿಯಾಗಲೊಪ್ಪಿದರೆ ಇಂದಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವೆನು ಎನ್ನಲು, ಬೃಹನ್ನಳೆಯು—ನನಗೆ ಭರತ
ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವವುಂಟು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಹಲವು ದಿನಗಳಾದುದರಿಂದ ಅದು ಮರೆತು ಹೋಗಿದೆ. ಈಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ಬಂದಿರುವವರಾದರೋ ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳಂತಹವರು, ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು, ನನ್ನಂತಹ
ಕೈಚಳಕವೂ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಇಲ್ಲದ ಸಾರಥಿಯಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗದು.
ಯುದ್ಧವೆಂಬುದು ಸೂರೆ ಹೊಡೆಯುವುದಲ್ಲ ಎಂದುದಕ್ಕೆ, ಉತ್ತರನು—ನಾನಿರು
ವಾಗ ನಿನಗೇಕೆ ಭಯ? ಅಶ್ವಶ್ವಾಮ, ಕರ್ಣ, ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ನಾನು
ಕಾಣೆನೇ? ಅವರು ಮಾಡುವುದು ತಾನೇ ಏನು? ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನು ನಿಮಿಷ
ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವೆನು. ನೀನು ನೆಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಾರಥಿಯಾದರೆ ಸಾಕು
ಎಂದನು. ಪುನಃ ಅರ್ಜುನನು—ಉತ್ತರ ಕುಮಾರನೆ, ನೀನು ವೀರನು, ರಾಜ
ಕುಮಾರನು, ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆ. ರಥವನ್ನು
ತರಿಸು, ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.—ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಶ್ವಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಕ್ಕ
ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಂದು ರಥಕ್ಕೆ ಹೊಡಿ ರಥವನ್ನೇರಿ ಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨೩ —ಉತ್ತರ ಬೃಹನ್ನಳೆಯರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ ನಡೆದ
ಸಂಭ್ರಮ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು, ಉತ್ತರನಿಗೆ ಶುಭವಾಗಲೆಂಬ ಬಯಕೆ
ಯಿಂದ ಆರಿಯೆತ್ತಿದರು. ಅವನು ಸರ್ವಾಲಂಕಾರ ಭೂಷಿತನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ
ಬಂದು ರಥವನ್ನೇರಿದನು. ರತ್ನ ಮಯವಾದ ಕವಚವನ್ನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು,
ತಾನು ಸರಿಯಾದ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಅರ್ಜುನನು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ
ಕವಚವನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ಹೆಂಗಸರು ಘೊಳ್ಳೆಂದು ಕೈ ಹೊಡೆದು ನಕ್ಕರು;
ಅದಕ್ಕೆ ತಾನು ನಾಚಿಕೊಂಡವನಂತೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ, ಆ ಕವಚವನ್ನು ಮೇಲುಮುಖ
ವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಉತ್ತರೆಯೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹುಸಿನಗೆಯನ್ನು
ನಕ್ಕಳು. ಆಗ ರಾಜಕುಮಾರನು—ಸಾರಥಿಗೆ ತಿಳಿಯದು; ಅದೇನೂ ಒಂದು

ತಪ್ಪಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ತನೇ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕವಚವನ್ನು ತೊಡಿಸಿದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ, ಕವಚವನ್ನು ತೊಡಲು ಬಾರದ ಇವನು ಸಾರಥಿತನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಉತ್ತರಿಯು—ಬೃಹನ್ನಕೆ, ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವನು. ನೀನು ಸೋತ ದೊರೆಗಳ ಬಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನನು ಹುಸಿನಗು ವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು; ರಥವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು; ಕುದುರೆಗಳು ವಾಯು ವೇಗವನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದುವು. ಚತುರಂಗಬಲವಾದರೋ ಆಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುವ ರಥವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲಾರದೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿತು.

ಅರ್ಜುನನು ಕವಚವನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ತೊಡಲು ಹೋದುದು, ಅದನ್ನು ತೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಾರದೆಂತಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಕಾರಣದಿಂದ, ತಾನು ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೆಂದು ಜಂಬದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಉತ್ತರನು ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೌರವರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ ಓಡುವನೆಂದೂ, ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನೇ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ವೀರನಿಗೆ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಸಾರಥಿಯೋ ಇನ್ನಾರಾದರೋ ತೊಡಿಸಬೇಕಾದುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಇದನ್ನು ಅರಿತು, ತಾನು ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೊಡಲು ತಿಳಿಯದವನೆಂತೆ ನಟಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಸಾರಥಿಯಾಗುವ ಉತ್ತರನಿಂದ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಔಚಿತ್ಯವು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨೫.—ಉತ್ತರನ ದೃಷ್ಟಿಗೂ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಕಂಡು ಬಂದ ಕೌರವ ಸೇನೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ

ಆ ಉತ್ತರ ಕುಮಾರನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೌರವ ಸೇನೆಯು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಡು ಗಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಝಳಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಿಗಳ ಹೊಳಪಿನಿಂದಲೂ, ಸೈನಿಕರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳ ಕೆಂಪಾದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದಲೂ, ಸೈನ್ಯದ ಚಲನೆಯಿಂದಂಟಾದ ಛಟಿಛಟಿಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ, ಸೇನೆಯ ತುಳಿತದಿಂದೆದ್ದ ಧೂಳಿನ ರಾಶಿಯೆಂಬ ಹೊಗೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. [ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಂಡ, ಉರಿ, ಶಬ್ದ, ಹೊಗೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕತ್ತಿಯ ಹೊಳಪು, ಸೈನಿಕರ ಆಭರಣಗಳ ಪ್ರಕಾಶ, ಆರ್ಭಟದ ಛಟಿಛಟಿ ಶಬ್ದ ಸೇನಾಧೂಳಿ—ಇವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಸೈನ್ಯವು ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಂತಿತ್ತು, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.] ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮೇಘಗಳ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವೋ, ಸಿಡಿಲಿನ ಗರಡಿ ಮನೆಯೋ, ಸೈನಿಕರ ಕಳಕಳ ಧ್ವನಿಯೋ, ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯ ಧೂಮ ಸಮೂ

ಹೆವೋ, ಆಯುಧಗಳೋ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಪಾವಣೆಯ ಹಾಗಿರುವ ಬೆಟ್ಟಗಳ
ಕಾಡೋ, ಧ್ವಜ ಸಮೂಹಗಳೋ, ಲೋಕನಾಶವಾದ ಸಮುದ್ರವೋ, ಸೈನ್ಯವೋ
ಎಂಬಂತಿದ್ದಿತು. ಅಂತಹ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತರನು ನೋಡಲಾರದವನಾದನು,
ಸೇನೆಯು ಎಷ್ಟಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗ
ಲಿಲ್ಲ; ಮನುಷ್ಯನು ಜೀವಿಸಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದೆಂಬ
ಭಾವನೆಯುಂಟಾಯಿತು ಭೂಮಿಯು ಈ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹತ್ತಿತೋ ಎನೋ, ಇದ
ರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಶಿವನಿಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ನಾನು
ಯುಷ್ಥ ಮಾಡಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಇದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.
ಅವನು ಹಸಿದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕುರಿಯಂತಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ
ಶರೀರವು ಭಾರವಾಗಿ ಮೈಮುರಿದನು. ರೋಮಾಂಚನವಾಗಿ ಜ್ವರಬಂದಿತು. ಅಂಗ
ಗಳು ನಡುಗಿ, ಭಯದ ತಾಪದಿಂದ ಗಂಟಲು ತುಟೆಗಳು ಒಣಗಿದುವು. ಕಣ್ಣು ರೆವೈ
ಗಳು ಸೀದಂತಾದುವು. ಅವನು ತನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ
ಕೊಂಡನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ರಥವನ್ನು ನಡೆಸದೆ ಅದನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸೆಂದು
ಆರ್ಜುನನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨೬.—“ಕೌರವಸೇನೆ ಕೆಡೆದುದು ನಗೆಯಕಡಲೊಳಗೆ”—ಇಚ್ಛೆ
ಕಾರಣವನ್ನು ಸಂದರ್ಭವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಕೌರವನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಗೊಂಡ ಉತ್ತರಕುಮಾರನು ಆರ್ಜುನ
ನನ್ನು ಕುರಿತು—ರಥವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಗಂಟಲನ್ನು ಕೊಯ್ಯುತ್ತೀಯೆ. ಈ ಮಹಾಸೈನ್ಯ
ದೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವು. ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ, ಲಗಾ
ಮನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಕುದುರೆ
ಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಉತ್ತರನ ಕೈಗಳು ಸ್ವಾಧೀನ ತಪ್ಪಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ
ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುವು. ಕೊಲೆಗಾರನಾದ ಸಾರಥಿಯೇ, ನಾವು ನಿನಗೆ
ಶತ್ರುಗಳೇ, ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರಲ್ಲವೇ, ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹವು ಒಳ್ಳೆಯದೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿ
ದನು. ಅದರೂ ಆರ್ಜುನನು ರಥವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಉತ್ತರನು ಭಯ
ದಿಂದ, ಈ ಸಾರಥಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದನು ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಉಟ್ಟ ಪಂಚೆ
ಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ, ಬರಿತಲೆಯಲ್ಲಿ ರಥದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿ
ಹಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆರ್ಜುನನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿತರಲು ಅವನ
ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಕೌರವನ ಸೇನೆ ನಗುವಿನ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು
ಮುಳುಗಿತು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨೭.—ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ತರನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಾಗ
ಅವನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡುವನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನನು
ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿರುವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ?

ಅರ್ಜುನನು ಉತ್ತರನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು,
ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಭಯದಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದನು. “ಸಾರಥಿಯೇ, ನನ್ನನ್ನು
ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸು, ನಾನು ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬಂದಂತಾಗುವೆನು.
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಈ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ನನಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು
ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸಬೇಡ, ನೀನೇ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಡು.” ಎಂದು
ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅವನು ನಗುತ್ತಾ, ಎಲವೋ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ
ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹರಟಿದೆಯಲ್ಲಾ ಈಗ ಅದು ಏನಾಯಿತು? ಶತ್ರು
ಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಎದುರು ಊರು ನರಿಯಂತೆ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದರೆ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ.
ಯುದ್ಧಮಾಡಬಾ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರೆ ಒಡೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಮಹಾ
ಪಾಪವು. ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬರೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಒಡೊಂದು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡಿ
ನಷ್ಟು ಫಲ; ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೂ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ದಾಸಿಯರಾಗುವರು. ದೇವೇಂ
ದ್ರನು ನಿನಗೆ ಪರಾಕು ಹೇಳುವನು. ವೀರಸ್ವರ್ಗವು ಸಿಕ್ಕುವುದು ಎಂದುಸಮಾಧಾನ
ಹೇಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರನು ನಾನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದುದರ ಪಾಪವನ್ನು
ಪ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಳೆಯುವರು. ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ನಾನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ
ಮಾಡಬಹುದು; ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ನಮಗೆ ಬೇಡ; ನಮ್ಮ ರಾಣೀವಾಸದ
ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಸಾಕು. ನಮ್ಮ ರಾಜಪದವಿಯೇ ನಮಗೆ ದೇವೇಂದ್ರಪದವಿ. ನನ್ನನ್ನು
ಮಾತ್ರ ಈಗಲೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ಕೊಡುವೆನು.
ಕುದುರೆಗಳು, ಮುತ್ತಿನಹಾರಗಳು, ಆಭರಣಗಳು, ಆನೆಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇವರನ್ನು
ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಸುವೆನು. ಬೃಹದಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ
ಮದಕ್ಕೆ ಕೊಡಲೇ ಕೈ ತೋರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾ. ನಿನ್ನದು ಕಲ್ಲು ಮನಸ್ಸು ಎಂದು
ನುಡಿದನು. ಆಗ ಅರ್ಜುನನು ಉತ್ತರನಿಗೆ ರಾಜರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಶರೀರದ
ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿದವರೇ
ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವೆ. ನಿನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸುಡಬೇಕು,
ಎಲೈ ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನೇ, ನಮ್ಮ ರಥದ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಡು. ನಾನೇ
ಯುದ್ಧಮಾಡುವೆನು. ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಡ; ರಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಡೆಸು.
ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ನೀನು ಇಷ್ಟು ಹೇಡಿಯಾಗಬಹುದೇ? ನನಗೆ ತುಂಬಾ ವ್ಯಥೆಯಾಗು
ತ್ತಿದೆ. ಹೇಡಿತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾರಥಿಯಾದರೂ ಆಗು, ಅಷ್ಟೆ ಸಾಕು ಎನ್ನಲು

ಉತ್ತರನು—ಬೃಹಂದಳೇ ನೀನು ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ರಾಜರ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಗೆದ್ದಿರುವೆ ? ನಿನಗೆ ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ನಾಟಕ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲ ಎಂದನು. ಬೃಹಂದಳೆಯು, ಉತ್ತರ ಕುಮಾರನೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಬಿಡೆನು ನೀನು ನನಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಬೇಕು. ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಹರಟಿದರೆ ನಿನ್ನ ಕಡವಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವೆನು. ಈ ಮಹಾ ಶೂರರನ್ನು ನಿನಗೆದುರಾಗಿಯೇ ಕೊಲ್ಲುವೆನು, ಅನಂತರ ಆನಂದಿಸುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಹೆಗ್ಗತ್ತಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಹಿಡಿದು ತಂದು ರಥದ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಅಂಜು ಪುರಕುತನವನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆಯೂ, ತಾನೇ ಹೋರಾಡಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವೆನೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಶಮಿಷ್ಣುವು ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨೮.—ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ, ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ—

(1) ಬೆಗಡು ಮುಸುಕಿದ ಭೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿದ. ಧಗೆಯ ಹೊಯ್ಯಳ್ಳಿಗಳ ತುದಿನಾ. ಲಗೆಯ ತೊದಲಿನ ನುಡಿಯ ಬಿರುಬಿನ ಬರತ ತಾಳಿಗೆಯ || ಅಗವ ಹಯ್ಯಲು ಗಾರನೊಡ್ಡೊಲಗಕೆ ಬಂದನು ನೃಪವಿರಾಟನ. ಮಗನ ಕಾಲಿಂಗಿರಗಿ ದನು ದೂರಿದನು ಕಳಕಳವ ||

(2) ಜವನ ಮೀಸೆಯ ಮುರಿದನೋ ಭೈ. ರವನ ದಾಡೆಯನಲುಗಿ ಸಿದನೊ ಮೃ. ತ್ಯುವಿನ ಮೇಸುದ ಸೆಳೆದನೋ ಕೇಶರಿಯ ಕೆಣಕಿದನೊ || ಬವರ ನನು ತೊಡಗಿದಲಾ ಕಾ. ರವನಕಟ ಮರುಳಾದೆನೆಂದಾ. ಯುವತಿಯರ ಮೊಗ ನೋಡುತುತ್ತರ ಬಿರುದ ಕೆದರಿದನು ||

(3) ಜಡವ ಖಡ್ಗದ ಕಿಡಿಯ ಸೇನೆಯ. ತೊಡವುಗಳ ಕೇಸುರಿಯ ಬಲಜು. ಗ್ಗಡದರಭಸದ ರಾದ್ರರವ ಛಟಿಛಟಿತ ನಿಸ್ವನದ || ಇಡಿದ ಧೂಳಿಯ ಧೂಮರಾಶಿಯ. ಪಡೆ ವಿರಾಟನ ಸುತನ ರಂಗಳಿ. ಗೊಡನೊಡನೆ ದಾವಾಗ್ನಿ ಯಂತಿರೆ ತೋರಿತಿದಿನಲಿ ||

(4) ಖೇಡತನ ಬೀಡಲವೊ ರಣದಲಿ. ಗೂಡಿಡುವೆ ನಹಿತರನು ಹೆರಣವ. ಹೊಡಿಸುವೆನಂತಕನ ನಗರಿಗೆ ಥಟ್ಟಿನೊಡೆಹೊಯ್ದು || ತೊಡದಿರು ಕೊಂಕದಿರು ಧೈರ್ಯವ. ಮಾಡಿ ಸಾರ್ಥಯಾಗೆನುತ ಕಲಿ. ಮಾಡಿಕೊಂಡೊಯ್ದನು ಸಮಾಸದ ಕಮಿಯ ಹೊರಗಾಗಿ ||

ಉತ್ತರ.—(1) ಬೆಗಡು ಮುಸುಕಿದ-ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಭೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿದ-ಭಯವು ಅಧಿಕವಾದ, ಧಗೆಯ-ಆಯಾಸದಿಂದ, ಹೊಯ್ಯುಳ್ಳಿಗಳ-ಹೊಡೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಕ್ಕೆಗಳುಳ್ಳ, ತುದಿನಾಲಗೆಯ-ನಾಲಿಗೆ ತುದಿಯಿಂದ, ತೊದಲಿನ-ನುಡಿಯ-ತೊದಲು ತೊದಲಾದ ಮಾತುಳ್ಳ, ಬಿರುಬಿನ-ಒರಟಾಗಿ ಬರತ-ಒಣಗಿದ ತಾಳಗೆಯ-ಗಂಟಲುಳ್ಳ, ಅಗಿವ-ಹದಿರುತ್ತಿರುವ, ಹುಯ್ಯಲುಗಾರನು-ಮೊರೆಯಿಡುವ ಗೋಪಾಲಕನು, ಒಡ್ಡೋಲಗಕೆ-ಸಭೆಗೆ, ಬಂದನು ನೃಪವಿರಾಟನ-ವಿರಾಟರಾಯನ, ಮಗನ-ಪುತ್ರನಾದ ಉತ್ತರನ, ಕಾಲಿಗೆ-ಪಾದಗಳಿಗೆ. ಎರಗಿದನು-ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು, ಕಳಕಳನ-ಗಲಭೆಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ದೂರಿದನು-ದೂರು ಹೇಳಿದನು.

ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ.—ಯುದ್ಧದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದ ದೂತನು ಗಾಬರಿಯಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಭಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದನು. ಆಯಾಸದಿಂದ ಅವನ ಸಕ್ಕೆಲುರುವುಗಳು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ತೊದಲು ಮಾತುಗಳು ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನ ಗಂಟಲು ಒರಟಾಗಿ ಒಣಗಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಉತ್ತರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು.

(2) ಕೌರವನು-ದುರ್ಯೋಧನನು, ಜವನ-ಯಮನ, ವಿಸೇಯ-ವಿಸೇಯನ್ನು, ಮುರಿದನೋ-ತಿರುಗಿಸಿದನೋ, ಭೈರವನ-ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ರುದ್ರನ, ದಾಡಿಯನು-ಕೋರೆ ಹಲ್ಲನ್ನು, ಅಲುಗಿಸಿದನೋ, ಮೃತ್ಯುವಿನ-ಮರಣ ದೇವತೆಯ ಮೇಲುದ-ಸೆರಗನ್ನು, ಸೆಳೆದನೋ-ಎಳೆದಿರುವನೋ, ಕೇಸರಿಯ-ಸಿಂಹವನ್ನು, ಕೆಣಕಿದನೋ-ರೇಗಿಸಿದನೋ, ಬವರವನು-ಯುದ್ಧವನ್ನು, ತೊಡಗಿದನಲಾ-ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನಲ್ಲ, ಅಕಟ-ಆಯೋ, ಮರುಳಾದನು-ಹುಚ್ಚನಾದನು ಎಂದು, ಆ ಮುಖವತಿ ಯರ-ಅ ಹೆಂಗಸರ, ಮೊಗ ನೋಡುತ್ತ-ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಉತ್ತರ-ಉತ್ತರಕುಮಾರನು, ಬಿರುದ-ತನ್ನ ಜಂಭವನ್ನು, ಕೆದರಿದನು-ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ.—ಈ ಕೌರವನು ಯಮನ-ವಿಸೇಯನ್ನು ತಿರುವಿದನೋ ಭೈರವನ ದವಡೆಗಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿದನೋ, ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಎಳೆದನೋ, ಸಿಂಹವನ್ನು ರೇಗಿಸಿದನೋ, ಅಕಟಾ! ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹುಚ್ಚನಾದನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೆಂಗಸರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಜಂಭವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡನು.

(3) ಜಡಿದ-ಝಳಪಿಸುತ್ತಿರುವ, ಖಡ್ಗದ-ಕತ್ತಿಯ, ಕಡಿಯ-ಹೊಳಪಿನಿಂದಲೂ, ಸೇನೆಯ-ಸೈನಿಕರ, ತೊಡವುಗಳ-ಅಭರಣಗಳ, ಕೇಸರಿಯ-ಕೆಂಪಾದ

ಕಾಂತಿಯಿಂದಲೂ, ಬಲದ-ಸೈನ್ಯದ, ಉಗ್ಗಡದ-ಅಧಿಕವಾದ, ರಭಸದ-ಅರ್ಭಟ
ದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ರಾವ್ರವ-ಭಯಂಕರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದಾದ, ಭಟಭಟ-ಭಟಭಟಾ
ಎಂಬ, ನಿಶ್ವನದ-ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ, ಇಡಿದ-ಉತ್ತಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ, ಧೂಳಿಯ-ಧೂಳಿನ
ಧೂವ-ರಾಶಿಯ-ಹೊಗೆಯುಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ, ಪಡೆ-ಸೈನ್ಯವು, ವಿರಾಟನ-
ವಿರಾಟರಾಯನ, ಸುತನ-ಮಗನ(ಉತ್ತರನ), ಕಂಗಳಿಗೆ-ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ, ಒಡನೊಡನೆ-
ಅಗಾಗ್ಗೆ, ದಾವಾಗ್ನಿಯಂದಿರೆ-ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಹಾಗಿರಲು, ಇವರಿನಲ್ಲಿ-ಎದುರಿಗೆ, ತೋ-
ರಿತು-ಕಾಣಿಸಿತು.

ಮುಕ್ತ ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಝಳಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಿಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದಲೂ, ಸೈನಿಕರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಅಭರಣಗಳ ಕೆಂಪಾದ ಪ್ರಭೆಯಿಂದಲೂ, ಸೈನ್ಯದ ಹೆಚ್ಚು ಓಡಾಟದಿಂದ ಭಯದಿಂದ ಧ್ವನಿಯು ಭಟಭಟ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ, ಸೇನೆಯ ಧೂಳಿಯಿಂದ ಹೊಗೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಕೌರವನ ಸೇನೆಯ ಉತ್ತರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಡ, ಉರಿ, ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಹೊಗೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಕತ್ತಿಯ ಹೊಳಪು, ಸೈನಿಕರ ಅಭರಣಗಳ ಪ್ರಕಾಶ, ಅರ್ಭಟದ ಭಟಭಟಶಬ್ದ, ಸೇನಾಧೂಳಿ-ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ, ಸೈನ್ಯವು ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಂತಿತ್ತು ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

(4) ಎಲವೊ-ಎಲೊಉತ್ತರನೆ, ಬೇಡತನ-ಹೇಡಿತನವು, ಬೇಡ, ರಣದಲ್ಲಿ-ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಭಟ್ಟನು-ಸೈನ್ಯವನು, ಒಡೆಹೊಯ್ದು-ಹೊಡೆದು ಬಿಡು, ಅಹಿತರನ್ನು-ಶತ್ರುಗಳನ್ನು, ಗೂಡಿಸುವನು-ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವನು ಹರಣವನು-ಅವರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು, ಅಂತಕರಿಗೆ-ಯಮನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ, ಹೊಡಿಸುವನು-ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿಸುವನು. ತೋಡದಿರು-ಹೆದರಬೇಡ, ಕೊಂಕದಿರು-ಕುಗ್ಗಬೇಡ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ-ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು, ಸಾರಥಿಯಾಗು-ರಥಿಕಾದು, ಎನುತ-ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ, ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ-ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಕಲಿಮಾಡಿ - ಶೂರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಸಮಾಪದ-ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ, ಶಮಿಯಾಹೊರಿಗಾಗಿ-ಬನ್ನಿ ಮರದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು-ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ — ಉತ್ತರನೇ, ಹೇಡಿತನವನ್ನು ಬಿಡು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಂದು, ಅವರ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ರಾಶಿಹಾಕಿ ಅವರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೇ ಯಮನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿಸುವನು, ನೀನು ಹೆದರಬೇಡ,

ಕುಗ್ಗು ಬೇಡ, ಸಾರಥಿಯಾಗು ಎಂದು ಹೊರಿದುಂಬಿಸಿ, ಶೂರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶಮಿ
ವೃಕ್ಷದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨೯.—ಇವು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ? ಅವುಗಳ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವೇನು?

- (a) ಗೋವರು ದೂಳಿಗೊಂಟಿಯ ಕೊಂಡರನುರರ ರಾಜಧಾನಿಯನೇ.
(b) ಅಧಮರ ಮನ್ನೆಯರ ಮೈಸಿರಿ ಕೌರವನೊಳಾಯ್ತು. (c) ಸಾರಥಿತನದ
ಕೈಮನಬರಡರಿಗೆ ದೊರಕುವುದೆ ರಣಸೂರೆಯಲ್ಲ. (d) ಒಡಲವಿಡಿದಿರಲೇನಕಾಣ
ಕಾಣಲುಬಾರದ್ಭೂತವ. (e) ಹುಯಿ ಬೃಹದಳೆಯಾದ ನಿನಗೇ ಕದನ ನಾಟಕ
ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲ.

ಉತ್ತರ.—(a) ಇದು, ಗೋಪಾಲಕನು ಯುದ್ಧದ ವಿಷಯವನ್ನು ಉತ್ತರ
ನಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಹೇಳಿದ ಮಾತು. ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದರು ಎಂದು ಮುಖ್ಯ
ತಾತ್ಪರ್ಯ. (b) ಉತ್ತರನು ಅಂತಃಪುರದ ಪ್ರೀಯರೊಡನೆ, ಗೋಪಾಲಕನು
ಹೇಳಿದ ದೂರನ್ನು ಕೇಳಿ, ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು, ಕೌರವನಲ್ಲಿ ಕೀಳುತರದ ಪ್ರಭು
ಗಳ ಸ್ವಭಾವವು ನೆಲಸಿತು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ (c) ಬೃಹದ್ವೈಕಿಯನ್ನು ಉತ್ತರ
ಕುಮಾರನು ಕರೆಸಿ, ಅವನು ತನಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, [ತಾನು
ಭರತವಿದ್ಯಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರಿಚಯವಿರುವುದೆಂದು, ಸಾರಥಿತನವು ಮರೆತು
ಹೋಗಿದೆಯೆಂದು, ಅಲ್ಲದೆ ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳಂಥ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು
ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ಹೇಳುವಾಗ] ಈ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಿದನು. ಕೈಚಳಕವೂ,
ಮನೋತ್ಸಾಹವೂ ಇಲ್ಲದ ಸಾರಥಿತನದಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಯುದ್ಧ
ವೆಂಬುದು ಸುಮ್ಮನೆ ತೊಳ್ಳು ಹೊಡೆಯುವುದಲ್ಲ—ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. (d)
ಉತ್ತರನು ಕೌರವಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ
ಕೊಂಡನು. ಪ್ರಾಣದಿಂದಿದ್ದರೆ ಏನೇನು ಅದ್ಭುತಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ?
ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. (e) ಯುದ್ಧಾ ಮಾರ್ಗಲಾರೇನೆಂದು ಭಯದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗು
ತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ತರನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅವನು ಬೃಹದ್ವೈಕಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು
ಕೇಳಿದಾಗ ಈ ಮಾತನ್ನು ಉತ್ತರನು ಹೇಳಿದನು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೃಹದಳೆಯಾದ
ನಿನಗೆ ಯುದ್ಧವೆಂದರೇ ನಾಟಕ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩೦.—(a) ಇವು ಯಾವ ಸಮಾಸಗಳು?

ಹೆಡತಲೆ, ರಾಜಬಾಹಿರ, ಕಲುಮನ, ಹಲುಗರಿ, ನಾಕನಿಳಯರು, ಬಲಗಡಲು,
ಕೇಸುರಿ, ಸರೋಜಮುಖಿ; ಹೊಂಗಲಸ.

ಉತ್ತರ.—ತಲೆಯು + ಚರಗು = ಅಂಶಿಸಮಾಸ; ರಾಜರಿಂದ + ಬಾಹಿರ
(ತೃ. ತ. ಸ.) ಕಲ್ಲಿನಂತೆ + ಮನ (ಉ. ಪೂ. ಕ.) ಹಲ್ಲಿನ್ನು + ಕಿರಿ = ಕ್ರಿಯಾ
ಸಮಾಸ. ನಾಕವು + ನಿಲಯನಾಗಿ ಉಳ್ಳವರು ಯಾರೋ ಅವರು (ಬ. ಪ್ರೀ. ಸ.)
ಬಲವೆಂಬ + ಕಡಲು = (ಸಂ. ಪೂ. ಕ) ಕೆಚ್ಚನೆ + ಉರಿ. (ವಿ. ಪೂ. ಕ.) ಸರೋಜ
ದಂತೆ + ಮುಖವುಳ್ಳವಳು ಯಾರೋ ಅವಳು (ಬ. ಪ್ರೀ. ಸ.) ಹೊನ್ನಿನ + ಕೆಲಸ.
(ಷ. ತ. ಸ.)

(b) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ವಿಶೇಷವೇನು? ಅಥವಾ ಈ ಶಬ್ದಗಳು
ಹೇಗೆ ಆಗಿವೆ?

ಸರಿವಳೆ, ತತ್ತುದು, ಅನಿಬರು, ಹೊಳೆಹು, ಕಾಯ್ದು, ಬಲುಹು.

ಉತ್ತರ.—ಸರಿ + ಮಳೆ = ಸರಿವಳೆ. ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಪದದಾದಿಯಲ್ಲಿ
ರುವ ಪ ವರ್ಗಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ನ ಕಾರವು ಬರುವುದು. ತತ್ತುದು = ತಳ್ ಎಂಬ ಧಾತು
ವಿನ ಪ್ರಥಮಪುರುಷ ನಂವು + ಕೈಕ ವಚನರೂಪ. ತತ್ತುದು ಅಥವಾ ತತ್ತುದು
ಎಂದಾಗುವುದು. ಅನಿಬರು = ಅನಿತು ಎಂಬುದು ಹಳೆಗನ್ನಡದ ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ
ಇದರ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ರೂಪಗಳು ಅನಿಬರು ಎಂದಾಗುವುದು. ಹೊಳೆಹು =
ಹೊಳೆಧಾತುವಿನ ಭಾವನಾಮ. (ಹೊಳೆ + ಪು = ಹೊಳೆಪು ಅಥವಾ ಹೊಳೆಹು.
ಕಾಯ್ದು (ಹಳಗನ್ನಡ) ಕಾಹು (ಹೊಸಗನ್ನಡ) ಕಾಯ್ + ಪು = ಕಾಯ್ ಧಾತು
ವಿನ ಮೇಲೆ ಪು. ಎಂಬ ಭಾವ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿದೆ ಬಲುಹು = ಬಲ್ಲಿದನ ಭಾವ
ಬಲುಹು. (ಬಲ್ಲೆ + ಪು = ಬಲ್ಲು — ಇದು ಹಳಗನ್ನಡ. ಬಲುಹು —
ಹೊಸಗನ್ನಡ.

೪. ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಆರೈಕೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩೧.—‘ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ’.—ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದವರ ಕಾಲ,
ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ, ಗ್ರಂಥವಿಚಾರವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದವಳು ‘ಹೊನ್ನಮ್ಮ’ ಎಂಬ ಕವಯಿತ್ರಿಯು. ಈಕೆಯು
ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೨೦ ರಿಂದ ೧೬೦೪ರ ವರೆಗೆ ತಿಳಿದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜುಡೆಯರ ಪಟ್ಟದ
ರಸಿಯ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಅರಸರ ಎಲೆಯಚಕೆಯ ಸಂಚಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ
ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣ ಈ ಕೆಳಗೆ ಸಂಚಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕನ್ನಡ
ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಗ್ರಂಥ. ಇದರ ವಸ್ತು ಯಾವ ಕಥೆಯೂ
ಅಲ್ಲ. ಸತಿಪ್ರತಿಯರಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಬಾಳಬೇಕು; ಅವರ ತವರು

ಮನೆ ಸುವರೂ ತಂದು ಕೊಂಡವರೂ ಹೇಗೆ ಬಾಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವರ ತುಂಬ ನೀತಿ ಧರ್ಮ ಶಿಲೆಗಳ ಭೋಧನೆ ಯೇ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಂಗತ್ಯ ಎಂಬ ಹಾಡಿನ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ,

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩೨.—ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದ ಗಂಡಸರು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ?

ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಡೆದವಳು ಅವರ ತಾಯಂದಿರು ; ಕಾಪಾಡಿದವರು ತಾಯಂದಿರು ; ಅಬುದುಂದ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ವಿರಸಾರವಾಗಿ ಕಾಣಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವವರು ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಅಧಿವೇಶಿಗಳು. ಕುಲಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮನಾದವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕುಲವೆಲ್ಲವೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತರಾಗುವರು, ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗಲ್ಲ, ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟಮಾಡಿ ಪಾಲು ಹೊಂದುವರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವಾಗ ಸದ್ಗುಣಿಯೂ, ಸಚ್ಚರಿತ್ರನೂ, ಸುಂದರನೂ ಯುವಕನೂ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಹಣದಾಸೆ, ನಂಟಿನದ ಸಂಬಂಧ, ಸ್ನೇಹಗಳ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಬಿದ್ದು ಗುಣ, ಯವನ, ಕುಲ ರೂಪಗಳಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಂದೊಡಿಗೆ, ಹೊಸಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ತವರು ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಚೆನ್ನವೆಂದು ಹಿಗ್ಗುವ ಕುವರಿಯರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುದ್ದಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ಮನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು, ನೀತಿಯನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಭೋಧಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩೩.—‘ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು—ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ?’

ಇಷ್ಟು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಳಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಆಯೋಗ್ಯನಾದವನಿಗೆ ಮಾರಿಕೊಂಡರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩೪.—‘ಮನವರಿತು ಕುವರಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದು’—ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಟಮಾಡಿ ತವರು ಮನೆಯ ಐಶ್ವರ್ಯವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಲಿ ಎನ್ನುವರು ಅದರಿಂದ ಅಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ, ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಟ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಬೇಕು.

೫. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಸೂಕ್ತಿಗಳು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩೬.—‘ಸರ್ವಜ್ಞ’ ಕವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಸರ್ವಜ್ಞ—ಎಂಬುದು ಬಿರುದು, ಇದು ಕವಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲ. ಈತನು ಮತದಲ್ಲಿ ನಿರಲೆವನು, ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧,೬೦೦ ಎಂದು ಕೆಲವರೂ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧,೭೦೦ ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರೂ ಹೇಳುವರು. ಈ ಕವಿಯು ಲೋಕದ ನಡೆವಳಿಕೆ, ಬಗೆ ಬಗೆ ಜನರ ಬಗೆಬಗೆಯ ಸ್ವಭಾವ, ನೀತಿ ಧರ್ಮ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಲಡಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಿಲುಕುವ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿಷಯವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯವೆಂದು ತನಗೆ ತೋರಿದ ಮಾತನ್ನು ಅಡಲು ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ‘ತ್ರಿಪದಿ’ ಎಂಬ ವದ್ಯ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩೭.—ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.—

(1) ವಿದ್ಯದ ಪರ್ವತವೆ ಆದ ಸರ್ವಜ್ಞ. (2) ಎತ್ತು ಗಾಣವನು ಹೊತ್ತು ಸುತ್ತಿಬಂದಂತೆ. (3) ಸಮತೆ ಗಾರುಡಿಗನಂತಕ್ಕು. (4) ಮಾಣಿಕವು ನುಚ್ಚಿನಿಂದತ್ತ, (5) ಹರಿವ ನಿರೆತ್ತಣದು ತೀರ್ಥ. (6) ದುರ್ಜನರ ಬಳಸಿ ನಲಿ ಸಜ್ಜನನು ನಿಂತಿರ್ಧ. (7) ಇವು ಮೂರು ಕೆಸರೊಳಗೆ ಮುಳ್ಳು ತುಳಿದಂತೆ. (8) ಡಾಳೂರ ಶುನಕನಂತಕ್ಕು. (9) ಇವು ಮೂರು ತನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವುವು. (10) ಬಿಸಿಯನ್ನಕಿಂತಲೂ ತಂಗುಳವೆ ಲೇಸು.

ಉತ್ತರ.—(1) ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂಬುವನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಒಂದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕಲಿತು ವಿದ್ಯೆಯ ಒಂದು ಪರ್ವತವೇ ಆಗಿರುವನಲ್ಲದೆ ಗರ್ವದಿಂದಾದ ವನಲ್ಲ. (2) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಎತ್ತು ಗಾಣವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸುತ್ತಿಬಂದ ಹಾಗಾಗುವುದು. (3) ಒಡಲೆಂಬ ಪುತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾತನಾಡುವ ನಾಲಗೆಯೇ ಸರ್ಪದ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ರೋಷವೆಂಬ ವಿಷ ನೇರಿದರೆ ಸೈರಣೆಯು ವಿಷವೈದ್ಯನಂತಾಗುವುದು. ಕೋಪ ಬಂದಾಗ ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. (4) ಇಚ್ಛೆಯನ್ನರಿತು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ನುಚ್ಚಿನಂತಹ ಅಲ್ಪವಾದ ವಸ್ತುವೂ ಕೂಡ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ರತ್ನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗುವುದು. ಸಮಯ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನರಿತು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. (5) ಪುಣ್ಯ

ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಸತ್ಯವಂತರ ಮಾತು, ಸನ್ಮಾರ್ಗಗಳ ನಡತೆ, ಸತ್ಯಹ ವಾಸಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದಲ್ಲ. (6) ಕುಷ್ಟರ ನಡುವೆಯಿದ್ದರೂ ಸಜ್ಜನರು ದುರ್ನಡತೆಗೆ ಒಳಪಡದೆ, ಹಲ್ಲುಗಳ ನಡುವೆ ನಾಲಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೇ ಇರುವುದು. (7) ಒಳ್ಳೆಯವನಿಲ್ಲದ ಊರು, ಕಳ್ಳನ ಸಹವಾಸ, ಸುಳ್ಳುಗಾರನ ಮಾತು ಇವೇ ಆ ಮೂರು ಎಂಬುವು. ಇವು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ತುಳಿದ ಹಾಗೆ ಪರಿಣಮಿಸುವುವು. (8) ಹೆಣ್ಣೂ, ಅಭರಣಗಳೂ ಇರುವವರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ಬಲು ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿರುವನು. ಇವು ನಾಶವಾಯಿತೆಂದರೆ ಹಾಳೂರಿನ ನಾಯ ಹಾಗೆ ಕಾಂತಿ ಹೀನನಾಗುವನು. (9) ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ ಮನಸ್ಸು—ಇವು ಮೂರೂ ನನ್ನದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವನ್ನು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮ ನಾಶನಕ್ಕೇ ಕಾರಣವಾದುವುವು. (10) ಒಬ್ಬರ ಕೈಕೆಳಗಿದ್ದು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಒಂದು ಗುಡಿಯೇ ವಾಸಕ್ಕೆ ಲೇಸು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಹಂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಉಣ್ಣುವ ಬಿಸಿ ಅನ್ನಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಪ್ಪಡು ಉಣ್ಣುವ ತಿಂಡಿ ಅನ್ನವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಅಧೀನದ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ದುಃಖವೇ ಒಳ್ಳೆಯದು.

೬. ಗೊಲ್ಲೊಥಾ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩೮.—‘ಗೊಲ್ಲೊಥಾ’ ಎಂಬ ಕವನದ ನಿರೂಪಣೆ ಏನು? ಇದನ್ನು ಬರೆದವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಉತ್ತರ—ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಸಿಲುಬೆಗೇರಿಸಿದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಈ ‘ಗೊಲ್ಲೊಥಾ’ ಎಂಬ ಕವನವು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಸ್ಥಳ; ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಬೆಟ್ಟವೂ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬರೆದವರು ಶ್ರೀ ಯಂ. ಗೋವಿಂದಪ್ಪ ಅವರು. ಇವರು ಮಂಗಳೂರಿನ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಮಂಜೇಶ್ವರದವರು, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂತೋಷಕರಾದ ಇವರು ತನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ‘ಗಿಳಿವಿಂಡು’ ಎಂಬ ಭಾವಗೀತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೊಂದನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩೯.—ಯೇಸುವನ್ನು ಸಿಲುಬೆಗೇರಿಸಿದ ಐನ ಮತ್ತು ಅಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕವನದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ವಿಳಿಸಿರಿ.

ಯೇಸುವನ್ನು [ಕ್ರಿ. ಶ. ೩೦ ಏಪ್ರಿಲ್ ೭ನೆ ಶುಕ್ರವಾರ] ವಸಂತ ಯತುವಿನ
(ಜೈತ್ರಮಾಸ) ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಶುಕ್ರವಾರದ ಸಡುಹಗಲು ಸಿಲುಬೆಗೇರಿಸಿದ ದಿನವು
ಆ ದಿನ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದ ಮೋಡವೊಂದು ಆಕಾಶದ
ಅಗಲಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದು ನೋಡನೆಂಬವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ
ವಾದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮೋಡವೆಂದಿದ್ದಿತು, ಬೇಸಗೆಯ
ತಾಪವು ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯು ಸುಳಿವಿಲ್ಲ; ಭೂಮಿಯು ಉಬ್ಬಿಸ
ಪಡುತ್ತ ಎದುತ್ತಿತ್ತು; ಮರದಲಿಗೊಂದೂ ಚಲಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸದ್ದಿಲ್ಲ
ದಿದ್ದವು. ನಡುವಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜನರು
ಶಾಂತವಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಾಪವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಭಗಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹೆಚ್ಚಾವಿನಂತೆ
ಗುಂಪಾಗಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು, ಮಿಡತೆಗಳ ಸಮೂಹದಂತೆ ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ
ಜರಾಸಲೇಮಿನ ಊರ ಹೆಚ್ಚುಗಲಿನ ಹೊರಗಿರುವ ಕಪಾಲಸ್ಥಾನವೆಂಬ ಗೊಲ್ಲೊಡ್ಡಾ
ಗಿರಿಗೆ ಬಂದರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೦.—ಯೇಸುವನ್ನು ಸಿಲುಬೆಗೇರಿಸಲು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ರೀತಿ ಹೇಗೆ?

ಬಂದಿಗಳು ಹೊತ್ತು ತಂದಿದ್ದ ಮೂರು ಸಿಲುಬೆಗಳನ್ನು ಗೊಲ್ಲೊಡ್ಡಾ ಬಿಟ್ಟದ
ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟರು. ಯೇಸುವನ್ನು ಮಧ್ಯದ ಸಿಲುಬೆಗೂ, ಇನ್ನಿಬ್ಬರನ್ನು ಅವನ
ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಟ್ಟಿ ಕೈಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು “ಈ ನಜ
ರೇತಿನ ಯೇಸುವು ಯೆಹೂದ್ಯರ ರಾಜನು”—ಎಂದು ಬರೆದ ಹಲಗೆಯನ್ನು
ಅವನ ತಲೆಯಕಡೆ ನೇಲುಹಾಕಿದರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೧.—ಸಿಲುಬೆಯಲ್ಲಿ ಯೇಸುವು ಹೇಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೋಲಿಸಿದೆ?
ಆಥವಾ ಸಿಲುಬೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯೇಸುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ
ಉಪನೇಯಗಳಾವುವು?

ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉಪಮಾನಗಳು ನಾಲ್ಕು.—1. ಹದ್ದು ಬಿಗಿವಿಡಿದ
ಲಾವಗೆಯಂತೆ, 2. ಪಡುವಣವಿ ಬಿಳಿಯ ಬಿವಿಗೆಯ ತಿಂಗಳಂತೆ, 3. ಬಿಲ್ಲಿಗೆ
ತೊಟ್ಟ ಸರಳಂತೆ, 4. ಮರಣ ವೃಕ್ಷದೊಳು ತೂಗುವಮೃತ ಫಲದಂತೆ,

**ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೨ — ಯೇಸುವು ಸಿಲುಬೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟ ಯಾತನೆಯನ್ನೂ,
ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿದ ಖಗೆಯನ್ನೂ ಜನಗಳಿಗಾಗಿ ಆತನು ಪಟ್ಟ**

ಶ್ವಾಂತಾಪವನ್ನೂ ವಿಳಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—ಸಾವಿರ ಜೀಳುಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕುಟುಕಿದರೆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ನೋವುಂಟಾಗುವುದೋ ಅಷ್ಟು ಯಾತನೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು ತಾಯಿಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಸವವೇದನೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆಯೂ, ಸೈನ್ಯದ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಭಟನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ತನಗುಂಟಾದ ಆಯುಧದ ಗಾಯದ ನೋವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವಂತೆಯೂ, ದೇಹದ ನರಗಳೆಲ್ಲಾ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ನೋವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮರಣಗಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ. ಕೃತವ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಅಗಲಿ ಪೋಗುವೆನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಆಮರಿಗಾಗಿ ಸಂಕಟ ಪಡುವಂತೆಯೂ, ತನ್ನನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕುವವರಿಗೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ನೆಳಲನ್ನು ಕೊಡುವ ಮರಗಳಂತೆಯೂ ಯೇಸುವು ತನ್ನ ಸಂಕಟವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನು ಜನಗಳಿಗಾಗಿ—ತಂದೆಯೇ ಇವರನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು; ಇವರು ತಾವೇನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲ. ಇವರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು—ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೩.—ದೇವರಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಯೇಸುವನ್ನು ಕುರಿತು ಜನರು ಅಡಿಲೊಂಡ ಅಣಕದ ಮಾತುಗಳಾವುವು? ಅಥವಾ ಯೇಸುವನ್ನು ಜನರು ಅಕ್ಷೇಪಿಸಿದುದು ಹೇಗೆ?

ಉತ್ತರ.—ಜನರು—“ಹಾ! ನಮಗೋಸ್ಕರ ದೇವರಲ್ಲಿ ಈತನು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ, ನೀನು ದೇವರ ಮಗನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಿಲುಬೆಯಿಂದಿಳಿದು ಬಾ ನೋಡೋಣ; ಇತರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಈತನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರನೇ; ಯೆಹೂದ್ಯರ ಅರಸನಂತೆ ಸಿಲುಬೆಯಿಂದಿಳಿದು ಬರಲಿ, ಆಗ ಈತನನ್ನು ನಂಬುವೆವು. ದೇವರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವನಂತೆ; ದೇವರು ಇವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ ನೋಡೋಣ” —ಎಂದು ಅಣಕದ, ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೪.—ಯೇಸುವಿನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ. ಅಥವಾ ಯೇಸುವಿನ ಅತ್ಯಂತ ಆತನ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗಿನ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯು ಆಕಾಶವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿ, ಮರಣ ರಹಿತನಾದ ಯೇಸುವಿನ ಮರಣನೆಂಬ ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯ ತೆರೆಯ ಹಾಗೆ, ಭೂಮಿ ಆಕಾಶಗಳ ನಡುವೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಅಂಚು ಹುಣ್ಣುವೆ, ಅದರೂ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣವೆಲ್ಲಿ ಬಂದಿತೆಂದು ಜನರು ಭ್ರಾಂತರಾಗುವಂತೆ ಸೂರ್ಯನೂ ಮರೆಮಾಡನು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸುಳಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆಯಿಂದಂಟಾದ ಕತ್ತಲೆಯೋ ಅಥವಾ ಕತ್ತಲೆಯು

ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲವಾದರೆ, ಆಕಾಶವೆಂಬ ಅಗ್ನಿ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕೂ
ಹೊಗೆಯೋ. ಮಿಕ್ಕ ದೇಶಕ್ಕೆ ದೇವರು ಕುಳುಹಿಸಿದ್ದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಮಾರಿಯೇನಾ
ದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಹಗಲ ಮೂರನೆಯ ಜಾವವಾಗಿದ್ದರೂ, ಸೂರ್ಯನು
ಮುಳುಗದಹಾಗಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದ ಜನರ ಎದೆಯು ನಡುಗಲಾರಂಭ
ಸಿತು. ಆಗ ಯೇಸುವು ಸಿಲುಬೆಯಲ್ಲಿಯೇ—ಎಲೀ, ಎಲೀ, ಲಮಾಝಾ ಬಖ್ತಾನೀ
ದೇವರೇ, ಏಕೆ ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದೆ!) ಎಂಬದಾಗಿ ಹಿಂದೆ ದಾವೀದ ರಾಜನು
ಆರ್ತಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗಿದಂತೆ ಕೂಗಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ
ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು, ಇವನೇನು ಎಲೀಯನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನಲ್ಲಾ!
ಎಲ್ಲಿ? ಎಲೀಯನು ಬಂದು ಇವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ ನೋಡೋಣ, ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.
ಆಗ ಯೇಸು ಮೇಘದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ—ತಂದೆಯೇ, ಏನನ್ನ ಆತ್ಮ
ವನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸುವನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಆಕಾಶವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡ
ದನು. ಆಗ ಆತನ ಆತ್ಮವು—ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕರೆಯುವ ತಾಯಬಳಿಗೆ
ಮರಿ ಬೆಂಕಿಯು ನೆಗೆದು ಹೋಗುವಂತೆಯೂ, ಸುಗ್ಗಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹಾರಿಹೋಗುವ
ಬಾನಕ್ಕಿಯಂತೆಯೂ, ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪವು ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು
ಸೂರ್ಯನೊಡನೆ ಸೇರಿಸುವಂತೆಯೂ, ದಿಗಂತದಿಂದ ಸಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರುವ ಮಿಂಚಿ
ನಂತೆಯೂ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಬೆಳಕಿನ ಬೀಡನ್ನು ಸೇರಿತು. ಈ ರೀತಿ ಯೇಸುವು
ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ, ತನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಾಬ
ವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೊಡುವಂತೆ, ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಸಿದನು.

ಈ ದುಃಖ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮರಣವಾದ್ಯದಂತೆ ಭೂಮಿಯು
ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದವರ ಎದೆಯು ಭಯದಿಂದ ಪ್ರತಿ ಧ್ವನಿ
ಗೊಟ್ಟಿತು. ಕಾವಲಿದ್ದ ರೋಮಕ ಶತಾಧಿಪತಿಯು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ತೂಕಡಿಸು
ತ್ತಿದ್ದ, ಅದರಿಂದಿಳಿದು ತಲೆಯ ಬೋಸಿಯನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು—ಈತನು ದೇವರ
ಮಗನಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟು ಹಗಲಿನ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಕಾಂಕ್ಷಿಹೀನವಾದ
ಯೇಸುವನ್ನು ಎನೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿದನು.

—ವ್ಯಾಕರಣ ವಿಚಾರ—

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೫.—(a) ನಡುಕಗಳು, ತುದಿಬೆಟ್ಟ, ಬರನೋಡ, ತಣ್ಣೆಲಿಲ್ಲ, ಎನ
ಯಿಕ್ಕು ಅಳಲಿರಿ—ಇವು ಯಾವ ಸಮಾಸಗಳು, (b) ಭರ
ವಸಿಗ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಕತ್ತಲೆ, ಬಾಸಣಿಸು—ಈ ಪದಗಳು
ಹೇಗೆ ಅಗಿವೆ?

ಉತ್ತರ.—(a) ಹಗಲಿನ + ನಡು ; ಬೆಟ್ಟದ + ತುದಿ = ಈ ಎರಡೂ ಅಂಶ ಸಮಾಸ, ತಣ್ಣಿತ್ತು + ನೆಳಲು (ತಣ್ಣನೆ + ನೆಳಲು) = ವಿ. ಪೂ ಕ. ಎನೆಯನ್ನು + ಇಕ್ಕು (ಕ್ರಿ. ಸ.) ಅಳಲಿನ + ಉರಿ (ಷ. ತ. ಸ)

(b) ಭರವಸೆ + ಇಗ = ಭರವಸೆ ಎಂಬನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಇಗ ಎಂಬ ತದ್ವಿತ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಸೇರಿ ಭರವಸಿಗ ಎಂಬ ತದ್ವಿತಾಂಶ ನಾಮ ಪದವಾಗಿದೆ. ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಇದು ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಎಂಬ ತತ್ಸಮದಿಂದ ಆದ ತತ್ಸಮ. ಕತ್ತಲೆ— ಇದು ಕಳ್ಳಲೆ ಎಂಬ ಹಳಗನ್ನಡದಿಂದ ಆದ ಹೊಸಗನ್ನಡವು. ಬಾಸಣಿಸು (ದ್ವಿ) ವ್ಯಾಪಿಸು (ತ್ಸ).

2. ಯುಗಾದಿ

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೬.—“ಯುಗಾದಿ” ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ಬರೆದವರಾರು? ಅವರ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—ಇದನ್ನು ಬರೆದವರು ಶ್ರೀ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೇಂದ್ರೆ ಎಂ. ಎ. ಅವರು, ಇವರು ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದವರು. ಗರಿ, ನಾಡಲೀಲೆ, ಉಯ್ಯಾಲೆ, ಸಖೇಗೀತ ಮುಂತಾದ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ, ವಿನುರ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಗದ್ಯಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಹೆಗುರವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಚದುರರು ಇವರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೭.—“ಯುಗಾದಿ” ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿರುವ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿರಿ. ಅಥವಾ “ಹೊಸ ವರುಷಕ್ಕೆ ಹೊಸ ವರುಷವು ಹೊಸತು ಹೊಸತು ತರುತಿದೆ, ನಮ್ಮನಷ್ಟೆ ಮರೆತಿದೆ”— ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಭಾವವೇನು?

ಉತ್ತರ.—“ಯುಗಾದಿ ವಸಂತಋತುವಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೊಸ ವರ್ಷವನ್ನು ನೊಡಲುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಹೊಸ ಜೀವ ಸಂಚಾರ ವಾಗುತ್ತದೆ. ವೃಕ್ಷ, ಪಕ್ಷಿ ನೊಡಲಾದುವೆಲ್ಲ ಹೊಸಜನ್ಮವನ್ನೇ ಎತ್ತುವುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಎಲೆ ಒಡೆದು ಹೊಸ ಹೂವು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ ತುಂಬಿಗಳೇ ನೊಡಲಾದುವು ಗಾಯನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುಷ್ಪ ಫಲ ರಸಗಳನ್ನು ಹೀರುತ್ತಾ ಉಲ್ಲಾಸಪಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ಯುಗಾದಿಗೂ ಅಖಿಲ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಹೊಸ ಜನ್ಮತಾಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗೇಕೆ ಈ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲ? ಹೊಸ ವರ್ಷ ನೊಡಲಾಯಿತೆಂದರೆ ಅವನಿಗೇನೂ ಹೊಸ

ಯೌವನ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಉತ್ಸಾಹ ಉಡುಗುತ್ತದೆ, ಮುಪ್ಪು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಕೆ ಆಯಿತು? ದೇವರು ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ಹೊಸತನ ವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಜಿನ್ನಾಗಿರುತ್ತತ್ತು! ಈಗಲಾದರೆ, ಯುಗಾದಿಯ ದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲವೂ ಎಳೆತನದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮನುಷ್ಯನು ಮಾತ್ರ ವಯಸ್ಸಿನ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ; ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮತಾನವಾಗಿ ಬೆರೆಯುವ ಭಾಗ್ಯ ಇವನಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಹಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆನ್ನುವುದು “ಯುಗಾದಿ” ಎಂಬ ಕವನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

[ಪದ್ಯಸಂಗ್ರಹದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಿಂದ ಉದ್ಧೃತವಾಗಿದೆ.]

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೮.—ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವೇನು?

- (1) ಬೇವಿನ ಕಹಿ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುವ ನಸುಗಂಧವನ್ನೂ ಜೀವಕಳಿಯ ತರುತ್ತಿದೆ.
- (2) ಕಮ್ಮನೆ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಸೋತು ಜುಮ್ಮನೆ ಮಾಮರವು ಹೂತು ಕಾಮ ಗಾಗಿ ಕಾದಿದೆ.
- (3) ನಿಟ್ಟೆಗೊಮ್ಮೆ ನಿತ್ಯ ಮರಣ, ಎಷ್ಟು ಸಲ ನವೀನ ಜನನ ನಮಗೆ ಏಕೆಬಾರದೋ?

ಉತ್ತರ.—(1) ಕಹಿಯಾದ ಬೇವಿನ ಮರದಲ್ಲಿಯೂ ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಹೂವು ಬಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಜೀವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

(2) ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಕೊಬಾಣಕ್ಕೆ ಮಾವಿನಮರವು ಸೋತು ಬೇಗನೆ ಹೂಬಿಟ್ಟು ಮನ್ಮಥನ ಅಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿದೆ.

(3) ಮಲಗಿ ನಿಟ್ಟೆ ಮಾಡುವಾಗ ಮರಣವೂ, ಎದ್ದಾಗ ಉಸಿರೂ ಜನ್ಮವೂ ನಮಗೆ ಏಕೆ ಬರಬಾರದು?

ಅ. ಮುಂಗಾರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪೯.—“ಮುಂಗಾರು” ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಲೇಖಕರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಕ್ರಿ. ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಎಂ. ಎ. ಅವರು ಇವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರು ಹಲವು ಭಾಷಾಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಕಾಳಲ, ಪಾಂಚಜನ್ಯ, ಯಮನಸೋಲ, ಚಿತ್ರಾಂಗದ ಮುಂತಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣ ಕಥೆ, ಗದ್ಯಚಿತ್ರ, ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಹೆಸರುಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಶೈಲಿಯು ಸರಳವಾಗಿಯೂ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೫೦.—‘ಮುಂಗಾರಸುರಿಯು ರಕ್ತಸವಣ್ಣಿಗಳಿಕ್ಕುತ್ತ ಬಂದಳು—
ಇದರ ಬಾವವೇನು? ಕವಿಯು ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿತು
ಮನು ?

ಉತ್ತರ — ಮುಂಗಾರುಂಬ ರಾಕ್ಷಸಿಯು, ರಾಕ್ಷಸ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತಾ ಬಂದಳು. ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದ ಮಿಂಚು ಗುಡುಗುಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಕ್ಕೆ ನುಂಗಿ ಸಣಗದರಕೊಂಡು, ಗದರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಳೆಂದೂ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಂಗಾರು ಗೂಳಿಯು ಗುಟ್ಟಿರು ಹಾಕಿತು; ಮೋಡಗಳೆಂಬ ಆನೆಯ ಗುಂಪು ಫೀಳಿಟ್ಟಿತು, ಬರುಗಾಳಿಯು ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಬೀಸಿತು; ಹರಿಯುವ ಹೆಬ್ಬಾವಿನಂತೆ ಮೋಡಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದುವು—ಎಂದೂ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೫೧.—ಕತ್ತಲ ಮುತ್ತು ಮಿಂಚುಗಳು, ಮಲೆನಾಡಿನ ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ
ಹೇಗೆ ಕಾಣಸುವುವು ?

ಕಾಳಿದೇವನು ತಲಗೂವಲಿನಂತೆ ಕತ್ತಲೆಯೂ, ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳ ಹೊಳಪಿನಂತೆ, ಬಂಗಾರದ ಕಬ್ಬಗಳ ಹೊಸ ಹೊಳಪಿನಂತೆ, ಮತ್ತು ಝಳಿಸಿದ ಕತ್ತಿಯ ರಾಂತಿಯಂತೆ ಮಿಂಚುಗಳೂ—ಕಾಣಸುವುವು

ಪ್ರಶ್ನೆ ೫೨.—ಮುಂಗಾರನುಳಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಪಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಮೃಗಾದಿಗಳು
ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡುವೆಂದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ ?

ಉತ್ತರ.—ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮರದಿಂದ ಓಡುತ್ತ, ಹುಲ್ಲಿನ ಪೊದಂನಲ್ಲಿ ಚಿಲಿಗಿಲಿ ಕಬ ದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಮರಿಗಳನ್ನು ರೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸಿದಿದ್ದ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಗುಟ್ಟುಕು ಕೊಟ್ಟು, ಗೂಡಿನ ಬಾಗಲಿಗೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಲಗಿ ಯೋಗಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿತು. ಗಾಳಿಯು ಆ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ತೂಗುತ್ತ ಸರ್ಪದ ಹಾಗೆ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು, ಕಾಡು ಮತ್ತು ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯುತ್ತಿದ್ದ ದನಗಳು ಬೇಗನೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಓಡಿ

ದುವು. ಕರುಗಳು ಬಾಲವನ್ನೆತ್ತಿ ಅಂಬಾ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಪಾಯಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋದುವು. ಗುಡುಗಿನ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಡು ಅಪುರಿತು ; ಅಡವಿಯ ವೃಗಗಳು ಸಿಡಿಲಿಗೆ ಬೆದರಿ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಬೆದರಿ ಪೂದಗಳನ್ನೂ ಗುಹೆಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿದುವು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೫೩.—(a) ಧಾರೆಯದಾರದಿ ನೆಯ್ದಿಹ ತೆಳ್ಳನೆ ಜವನಿಕೆಯುಡು ವಳು ತಿರೆವೆಣ್ಣು (b) ಬೆಂದಿಹ ದುರಿಯನು ಪರಬಂದೊಯ್ಯೆ ಇವುಗಳ ಅರ್ಥನೇನು?

ಉತ್ತರ.—(a) ಭೂಮಿ ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಧಾರೆ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆಯ ಹನಿಗಳೆಂಬ ದಾರಗಳಿಂದ ನೆಯ್ದಿರುವ ತೆಳುವಾದ ಒಂದು ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಳು. (b) ಬೇಸಗೆಯ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿರುವ ಈ ಲೋಕದ ಉರಿಯನ್ನು ಪರಲೋಕದವನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು.

೯. ಹೊನಲ ಹಾಡು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೫೪.—‘ಹೊನಲ ಹಾಡು’ ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವ ನದಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ, ಅಥವಾ ಹೊನಲು ತನ್ನ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದೆ ?

ಉತ್ತರ.—ಪ್ರಪಂಚವು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಇದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಹಳೆಯ ಬೆಟ್ಟವು, ತಾನು ಚಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ಆಸೆಯೇ ನದಿಯಾದ ನಾನು. ಮೂಕನಂತಿರುವ ವನವು ಹಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯೇ ನಾನು. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ನೆಯ್ದ ಜರತಾರಿಯ ಉಡುಗೆಯನ್ನುಟ್ಟು ರಾತ್ರಿದೇವಿಯು ಕೊಟ್ಟ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಂಬ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳೆಂಬ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಮುಡಿದಿರುವ ದೇವಕನ್ಯೆಯೇ ನಾನು. ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬೆಳ್ಳಿಗಿರುವ ನೊರೆಯೆಂಬ ನಗುವಿನಿಂದ ಸಗುತ್ತ ಆಲೆಗಳೆಂಬ ನೆಗೆಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮುತ್ತ, ಸಮುದ್ರರಾಜನನ್ನು ವರಿಸಲು ಶಾತುರಪಡುತ್ತ ನಡೆಯುವ ಮದನವೆಗಿತ್ತಿಯೇ ನಾನು. ನಲವಿನಿಂದ ಕುಣಿಯುವುದೇ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ, ಚಲನವೇ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಬೇವಾಳ. ದೇಶವೂ ಕಾಲವೂ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವವು; ಆದರೆ ನನ್ನ ಗಾನವು ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ನನ್ನ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಗಳು ಅರಳಿರುವವು. ನನ್ನ ಪಕ್ಕದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪೈರುಪಟ್ಟಿಗಳು ಶೋಭಿಸುವವು. ನೆಗೆಯೇ ನನ್ನ ಜೀವನ ಸ್ವಾರಸ್ಯ. ಕಾಡು ಹೂಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಯೂ, ನರಿಗಳನ್ನು ನೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಲೂ, ರೆಂಬೆಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುತ್ತಲೂ

ನನ್ನನ್ನು ಆಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವುದು. ಬೆಟ್ಟವು ಮುತ್ತಿಡುವುದಕ್ಕೂ, ಹಳ್ಳಿಗಳು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಸಮುದ್ರವು ಪ್ರೀತಿ ಸಾಲದೆಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯುವವು. ನಾನು ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವೆನು. ಸದಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೇ ನನ್ನ ಗುಣ, ನನ್ನ ಸಂತೋಷವು ಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಗವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಅಡಗಿದ್ದು, ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಶಬ್ದದಿಂದ ಧುಮುಕಿ, ಮಡುವಿನಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜಾರಿ ಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಲು ಓಡುವೆನು. ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ, ಮುಗಿಲುಗಳೆಂಬ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಸುತ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಳೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಬಿದ್ದು ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುವೆನು.— ಎಂದು ನದಿಯು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಜಹಿ.—ಗೋಮುಟೇಶ್ವರನ ವಿಷಯವಾದ ಹಿಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—ಆದಿನಾಥನು ಜೈನರ ಮೊದಲನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನು. ಈತನ ಹಿರಿಯರು ಭರತೇಶ್ವರ; ಬಾಹುಬಲಿ ಮುಂತಾದವರು ಅವನ ತಮ್ಮಂದಿರು. ಆದಿನಾಥನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಲು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋದನು. ಭರತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಯಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅತನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಅವರಿಗೆ ವಶರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಕಿರಿಯ ತಮ್ಮಂದಿರು ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋದರು. ಶೂರನಾದ ಬಾಹುಬಲಿಯು ಮಾತ್ರ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದ ಭರತನನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವು ನಾಶವಾಗದಂತೆ ತಡೆಯಲು, ತನಗೂ ಭರತನಿಗೂ ಮಾತ್ರವೇ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಗೆದ್ದವನಿಗೆ ಸೋತವನು ಅಧೀನ ನಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಸಲಹೆಕೊಟ್ಟಂತೆ ನಡೆದುದರಿಂದ ಭರತನೇ ಸೋತನು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕದಡಿತು; ತನ್ನ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಚಕ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆಯುಧವು ಅವನನ್ನು ಭೇದಿಸದೆ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಾಹುಬಲಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ರಾಜ್ಯದ ಆಶೆಯಿಂದ ಅಣ್ಣನು ಮಾಡಿದ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆನೊಂದು, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಡೆದನು. ಈ ಬಾಹುಬಲಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಗಂಗರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸಿದನು. ಇದೇ ಗೋಮುಟೇಶ್ವರ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಜಹಿ.—‘ಗೋಮುಟೇಶ್ವರ’ ನನ್ನು ಕುರಿತು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಉತ್ತರ.—ಗೋಮಟೇಶ್ವರ, ನಿನ್ನ ತಿರಸ್ಸು ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ, ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಲೋಕದ ಬಾಳಿನ ಸಾರವನ್ನು ಅಣಕಿಸುವಂತಿದೆ. ಸಂಯಮ (ಶಾಳ್ವ) ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಾರುತ್ತಿರುವೆ; ನಿನ್ನ ತೊಡೆ ತೋಳುಗಳಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹಬ್ಬಿರುವಂತೆಯೂ, ತೊಡೆಯತನಕ ಹಾವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹುತ್ತ ಎದ್ದಿರುವಂತೆಯೂ ಇದ್ದರೂ ಜಾರದೇ ಕುಗ್ಗದೆ, ಹೇಡಿ ಜನರಿಗೆ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತಿದ್ದೀಯೆ. ಜನರು ಮನೆಯ ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ, ರಾಜರು ಪ್ಲೇಟಿನ ಪಾದ ರಾಜತನವನ್ನೂ, ಮೂಢರು ಲೋಕ ಸುಖವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಮೆಗೆ ನೆರವಾದುವುಗಳೆಂದು ನಂಬಿ ತಮ್ಮ ತನು ಮನ ಧನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಗತಿಗಿಡುವರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸಾರುವಂತಿರುವೆ. ಬಾಹುಬಲಿಯನೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ತಾಯಿಗೂ, ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಪತ್ನಿಗೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಪುತ್ರ ವಾತ್ರನಾದ ಪುತ್ರನಿಗೂ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡು, ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಮೋಹಗಳ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಜೃ.— “ ಬಾಹುವಾದೊಡೆ ನಿಜ್ಜಡುಚಿಸಿಗೆ ನೇಹಡುನ್ನತಿಯಾಗೆ
ಸಿದ್ಧರೊಳಾಹವನ ಕರ್ಮನೊಳು ಗೆಲ್ಲಲು ಭಜಿಸಿ ಭುಜ
ಬಲಿಯು ”—ಇದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು

ಉತ್ತರ.—ನಿತ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಆಸೆಯುಂಟಾದರೆ, ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸಿದ್ಧರೊಳಗಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರ ಸಂಗಡ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ನೆಲಸಬೇಕಾದರೆ ಕರ್ಮದ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಬಾಹುಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಭಜಿಸಿ—ಎಂಬುದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಪದ್ಯಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇತರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಗಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪದ್ಯ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಜೃ.—‘ ಉತ್ತರನ ಪೌರುಷ ’ ಎಂಬುದರಿಂದ ಉತ್ತರನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ. ಅಥವಾ ಉತ್ತರನು ಎಂಥವನೆಂದು ಊಹಿಸುವಿರಿ?

ಉತ್ತರ.—ಉತ್ತರನು ಮತ್ಸ್ಯಾಧಿಪನಾದ ವಿರಾಟನ ಮಗನು; ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲ ಪ್ರಸೂತನು. ಈತನಿಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತವಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ರಾಣೀವಾಸದ ಸ್ತ್ರೀಸಮೂಹದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ವಿಲಾಸ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವನ ಮಾತುಗಳೂ, ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಹೆಮ್ಮೆ ಸೂಚಕವಾಗಿದ್ದು ನೇ ಹೊರತು ದಿಟ್ಟ ತನದವುಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಊಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ರಾಜಾಧಿನಿಯನ್ನು ಮುತ್ತುಲು ಕಾರವ ಸೈನ್ಯವು ಬರುವುದೆಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಗೋಪಾಲಕನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸದೆ, ತಕ್ಕ ಮಿತಿ ಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಅವನನ್ನು ಮನಬುದಂತೆ ದೂಷಿಸಿ, ಹೀನವಾಗಿ ಕಂಡು ಉತ್ತರನಂತಹ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವವನು ಅವರ ಬರಾಬಲಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಲ್ಲವೆ, ಅವರನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವುದೂ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಶೂರರ ಧರ್ಮವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಉತ್ತರನಿಗೆ ತಿಳಿದುದು, ರಾಜರು ಬಂದು ತುರುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವರೇ? ಎಂದು ನಗೆ ಮಾಡ ನಾಡುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಅವರು ಅಂಥ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದುದು ಏಕೆ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ತನ್ನವರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ತಕ್ಕ ಸಾರಥಿ ಬೇಕೆಂದು ಗಳಿಸುವುದು, ಅವರಲ್ಲೂ ಅಂತಃಪುರದ ನಾಯಕರೊಡನೆ, ವೀರನಿಗೆ ತರವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಉತ್ತರನು ತಿಳಿದದ್ದಾಗಿಲ್ಲ. ಬೃಹನ್ನಳೆಯು ಸಾರಥಿಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪುತ್ರನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ಭೀಷ್ಮಾಡ್ವಿಗಳನ್ನೆದುರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದಾಗ, ಅವರನ್ನು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವೆನೆಂದು ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡನು. ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೊಗುಪಾಗ ಅದರ ವೇಗದಿಂದಲೇ ಅವನು ಭಯಪಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಅವನು ಶತ್ರು ಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಮೇಲಂತೂ ಭೀತಿಗೊಂಡು “ಮೋಹನನಿದರೊಡನೆ ಕಾದುವ ಸಾವನಾತನೆ ಮೃಡನು” ಎಂದು ಹೆದರಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಅರ್ಜುನನ ಬರಾತ್ಮರಕ್ಕೆ ಮೊದಮೊದಲು ಉತ್ತರನು ರೂಢಿಮಿಯನ್ನು ಪುನೇಶಿಸಲೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅರ್ಜುನನು ತಾನೇ ಯುದ್ಧಮಾಡುವೆನೆಂದೂ, ಉತ್ತರನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ಒಪ್ಪಿದನು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರನು ರಣಹೇಡಿ, ಬಗೆ. ವೀರಕ್ಷತ್ರಿಯನಂತೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಸೂರಿಗೊಡದೆ, ಪ್ರಾಣ ಶಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ (ಜೀವಗಳ್ಳ) ಅಶಿಸುವನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಪದ್ಯ.)

I ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಒದಗಿದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ ಅದರ ಫಲಿತ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯಿರಿ.

II ರಾಮಮೋಹನರ ಜೀವ ವೈಮುಕ್ಯ, ಸ್ವಾರ್ಥ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ, ಧೈರ್ಯಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುವಂತಹ ಕೆಲವು ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

III ಇವು ಬಂದಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿರಿ.—

(1) ಅಯ್ಯಾ ತಮ್ಮಂದಿರಾ, ನಮ್ಮದು ವಿಶ್ವಮತ, ಅದು ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆಗಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಮೇಲಾದುದು.

(2) ಅವರ ಅಧಿಕಾರವು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಹೇರಿನಂತಿದ್ದರೂ, ದೇಶೀಯರನ್ನು ಜಾಗೃತಿಯಾಗಿಯೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಉದ್ಧರಿಸುವುದೆಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳವನಾದೆನು”

IV. “ಕೇಳಿದನು ಕಲಿಪಾರ್ಥನೀತನ ಬಾಲಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲವನು” — ಇಲ್ಲಿ ಶೋರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ

V. (a) ಉತ್ತರನ ಪೌರುಷವು ಯಾವ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಯ ಹೆಸರು, ಕಾಲ, ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ — ಗೋ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(b) ಹರಿಬ, ಧಟ್ಟು, ಕಾಕಬಳಸು, ಮೇಲುಡ, ಗೋವರ, ಅಂತಕ — ಇವಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನು?

(c) ಹುಯ್ಯಲುಗಾರ — ಈ ಪದವು ಹೇಗಾಯಿತು? ತುದಿಮೂಗು, ದುರೈಶ, ಖಾಂಡವಾಗ್ನಿ — ಇವು ಯಾವ ಸಮಾಸಗಳು?

PRINTED AT THE
RAJAGOPAL PHOTO-ZINCO & POWER PRINTING WORKS,
FORT, BANGALORE CITY.
1947.

ಆರ್ಯ ಕೀರ್ತಿ-ಪ್ರಥಮ ಖಂಡ

೧೯೪೯ನೆ ವರ್ಷದ ಎಸ್. ಎಸ್. ಎಲ್. ಸಿ.

ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪಠಣಗ್ರಂಥ

—ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳು—

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧. ರಾಜಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರರ ಮಹಿಮೆ, ಸ್ವಭಾವ
ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಉತ್ತರ-ರಾಜಸ್ಥಾನವು ರಾಜಪುತ್ರರ ನೆಲೆವೀಡು ; ಅದರಲ್ಲೂ
ಮೇವಾಡವು ಉತ್ತಮ ರಾಜಪುತ್ರರ ಮಹಿಮೆಗೆ ಹೇರಾದುದು. ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ
ಧನಲೋಭದಿಂದ ಬಂದ ವಿದೇಶೀಯರ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ತನ್ನ ಧರ್ಮ-
ಸಾಹಸ, ನಾಗರಿಕತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡ
ದೇಶವು “ನರಹತ್ಯವು ಸಾಧುಕೃತ್ಯವೆಂದೂ, ಪರಪ್ರವ್ಯಾಪಕರಣವು ನ್ಯಾಯಸಂಗ-
ತವೆಂದೂ, ಖಡ್ಗದಿಂದ ಸ್ವಮತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸುವುದು ಪರವರ್ಧಮು-
ವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ “ಅಕಭೈರ” ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ತುಂಬ ಸಂಕಟಕೊಟ್ಟಿತು.
ರಾಜಪುತ್ರರ ಮುಂದೆ ಇವರ ಕೈವಾಡ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಶೌರ್ಯವು ಕುಗ್ಗಿಲಿಲ್ಲ;
ಬೊರದಾಸತ್ವಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೂ ತೊರೆಯ-
ಲಿಲ್ಲ; ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾನಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಂಡ ದೋಷವಿರಲಿಲ್ಲ!
ಸ್ವದೇಶ ಪ್ರೇಮ, ಸ್ವಧರ್ಮಾನುರಾಗ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಮಹಿಮೆ
ಯಿಂದ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರಿಗೆ ಘೋರವಿಪತ್ತುಗಳೂ ತುಚ್ಛವಾದುವು—ಇವೇ
ರಾಜಪುತ್ರರ ಮಹಿಮೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೨. ಸಂಯುಕ್ತಾಸಹಾರಣದಿಂದ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯು ಪರಾ-
ಧೀನವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ-ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವೀರಾಜನು
ಹೆಡಲಿಯಲ್ಲೂ, ಸಮರಸಿಂಹನು ಮೇವಾಡದಲ್ಲಿಯೂ, ಜಯಚಂದ್ರನು ಕನ್ಯಾ-
ಕುಬ್ಜದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈತನ ಮಗಳೇ ಸಂಯುಕ್ತೆ.

ಈಕೆಯು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೭೦ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಮಹಾಸುಂದರಿ, ವಿಪುಲವಾದ ಬುದ್ಧಿಮತಿ, ಉದಾರ; ಇವಳ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೆ ವೀರರಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಬರಲು ಕಾತುರವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಪೃಥ್ವೀರಾಜನಿಗೂ, ಜಯಚಂದ್ರನಿಗೂ ಮನಸ್ತಾಪವಿದ್ದುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಜಗಳವಾಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಜಯಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಮಗಳ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪೃಥ್ವೀರಾಜನೂ ಸಮರಸಿಂಹನೂ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕುಪಿತನಾದ ಜಯಚಂದ್ರನು ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜಪುತ್ರರ ಪುತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಉಡುಪನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಅಡಿಗೆಯವನ ಉಡುಪನ್ನೂ ಹಾಕಿಸಿ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಇಡಿಸಿದನು. ರಾಜಸೂಯವು ತೀರದೊಡನೆಯೇ ಸ್ವಯಂವರವು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಹಾವೀರರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಸಂಯುಕ್ತೆಯು ಪೃಥ್ವೀರಾಜನ ಕೌರಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಅದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿದ್ದಿತು. ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವೀರಾಜನ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಪರಣಿ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಳು. ಜಯಚಂದ್ರನು ಮಹಾಕುಪಿತನಾದನು. ಬಂದಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಹತಾಶತರಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಈ ಸಮಾಚಾರವು ದಿಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಆತನು ಸಸೈನ್ಯನಾಗಿ ಬಂದು ಜಯಚಂದ್ರನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಸಂಯುಕ್ತೆಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದನು. “ಸಂಯುಕ್ತಾಪರಣದಿಂದ ಭಾರತಭೂಮಿ ಪರಾಧೀನವಾಯಿತು” ಜಯಚಂದ್ರನು ದ್ವೇಷಪರವಶನಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವೀರಾಜನೂ ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತೆಯು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಆವೇಶಗೊಂಡು ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸೋಲಿಸಿ ಅಟ್ಟಿದಳು. ಇದಾದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಘೋರಿಯು ದೆಹಲಿಯ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದನು. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚಿತ್ತೋರಿನ ಸಮರಸಿಂಹನು ಪೃಥ್ವೀರಾಜನಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಬಂದನು. ಈತನು ವೀರಾಧೀವೀರನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ, ಹಿಂದುಗಳಿಗೂ, ಸ್ಥಾನೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಕಪಟಿಯಾದ ಘೋರಿಯು ರಜಪೂತರ ಮೇಲೆ ಹೋರಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಸಮರ ಸಿಂಹನು ಮೂರು ದಿನ ಕಾಳಗ ಮಾಡಿ ಮಡಿದನು. ಪೃಥ್ವೀರಾಜನೂ ಮಡಿದನು. ಸಂಯುಕ್ತೆಯು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಳು. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ದಿಲ್ಲಿಯ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಂತರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೩. ಕರ್ಮದೇವಿಯು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಒದಗಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳೇನು?

ಉತ್ತರ-ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಯು ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನೂ, ಸಮರಸಿಂಹನೂ ತಮ್ಮ ಸೇನಾಬಲದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಜಯಚಂದ್ರನು ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಘೋರಿಗೆ ಬೆಂಬಲವನ್ನಿತ್ತುದರಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದರು ೧೧೯೪ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಯು ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಜಯಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಆತನ ಕನ್ಯಾಕುಜ್ಜವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಶದ್ರೋಹಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದನು. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಪುಂದೆ ಕಾಶಿಯವರೆಗೂ ನುಗ್ಗಿ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ ನಗರಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿದರು. ಘೋರಿಯು ತನ್ನ ಆಪ್ತ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಕುತ್ಬುದ್ದೀನನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿಟ್ಟು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಅವನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದಳವಾಯಿ ಖಿಲ್ಜಿ ಎಂಬುವನು ಬಿಹಾರವನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು. ಕುತ್ಬುದ್ದೀನನು ಚಿತ್ತೋರನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೇವಾಡದ ರಾಜ ಪುತ್ರರು ತಮ್ಮ ಗೌರವ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮದೇವಿಯು ನಿಂತಳು. ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಜಪುತ್ರರು ಆಕೆಯ ಆಜ್ಞೆಗೊಳಗಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸೇನೆಗೂ ಹಿಂದೂಗಳ ಸೇನೆಗೂ ಅಂಜೇಲ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಘೋರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆದು ಕುತ್ಬುದ್ದೀನನು ಸೋತು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದನು ಮೇವಾಡದ ವೀರರಮಣಿಯು ತನ್ನ ದೇಶದ ಗೌರವವನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನೂ ಉಳಿಸಿ ಅಕ್ಷಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದಳು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೪. ಪದ್ಮಿನಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ-ಕರ್ಮದೇವಿಯು ಮಗನೇ ಕರ್ಣನು. ಅವನೇ ತರುವಾಯ ಆತನ ಸಹೋದರನ ಮಗನಾಪ ರಾಹೂಪನು ಚಿತ್ತೋರಿನ ರಾಣನಾದನು. ಇವನ ವಂಶಸ್ಥರು ತುಂಬಾವೀರರು. ಪೃಥ್ವೀ ಮಲ್ಲನೆಂಬುವನು ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಸೇರಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ “ಗಯಾ” ತೀರ್ಥವನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣಸಿಂಹನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ಭೀಮಸಿಂಹನು ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಅಪ್ರತಿಮ ರೂಪವತಿಯಾದ ಪದ್ಮಿನಿಯೇ ಈತನ ಪತ್ನಿಯು. ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನು ಪದ್ಮಿನಿಯ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು ಚಿತ್ತೋರನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಚಿತ್ತೋರನ್ನು ಗೆದ್ದು ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಅದರ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ; ಮೋಸದಿಂದಲಾದರೂ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶಸಾಧನೆಯಾದೀತೆಂದು ಭೀಮಸಿಂಹನನ್ನು ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಕೊಂದು ಸಮಯಬಂದಾಗ ಅವನನ್ನು

ತನ್ನವರಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿಸಿ ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ತನಗೊಪ್ಪಿಸಿದರೆ ಆತನನ್ನು ಬಿಡುವೆ
ನೆಂದನು. ಬಾದಶಹನ ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ ಪದ್ಮಿನಿಯು—“ನಾನು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ
ಯ ದಾಸದಾಸಿಯರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಒಳಗೆ ಬರುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳು
ಹಿಸಿದಳು. ಆ ಸುಲ್ತಾನನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದನು. ಸುಮಾರು ಏಳುನೂರು ವಂದಿ
ರಾಜಪುತ್ರವೀರರು ಬಾದಶಹನ ಪುಂಡಾಳುತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ
ಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ರಾಜನ ಪಾಳಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದರು. ಕೂಡಲೇ ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೂ
ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಜಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಾ
ವುದ್ದೀನನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದನು. ಭೀಮಸಿಂಹನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೫. ಕುಂಭನು ಯಾರು? ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ— ಸೋತುಹೋದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚಿತ್ತೋರನ್ನು
ಮುತ್ತಿ ಅನೇಕ ರಜಪೂತವೀರರನ್ನು ಕೊಂದು ಅದನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು
ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹುಕಾಲವಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣಸಿಂಹನ ಮೊಮ್ಮಗನಾಪ ಹವಿರನು
ಅದನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಯಶೋವಂಶನಾಗಿ. ೬೪ ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು
ಮೇವಾಡವನ್ನು ಇವನ ತರುವಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರಸಿಂಹ, ಲಾಕ್ಷ, ಮಕುಳನೂ ಆಳಿ
ದರು. ಮಕುಳನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯೇ ಕುಂಭನು.

ಕುಂಭನು ವೀರವುರುಷನು, ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸೌಜನ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು.
ಮೇವಾಡದ ಇವನು ಮಹಾಶೂರನು; ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ವರುಷಗಳು ಆಳಿ
ಅನೇಕ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿಗೊಂಡನು. ಅವನು ಪರರಾಯ
ರಿಂಪ ದೇಶಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಿ, ಅನೇಕ ಗಿರಿದುರ್ಗ
ಗಳನ್ನು ಸುಂಢರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಳವ
ಮತ್ತು ಗುರ್ಜರ ದೇಶಗಳ ರಾಜರು ಮೇವಾಡಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ
ಕುಂಭನಿಂದ ಸೋತರು. ಜಯಮಲ್ಲನು ತಾರೆಯನ್ನು ಅವಳ ತಂದೆಯ ಪ್ರತಿ
ಕ್ಷೆಗೆ ವಿಶೋಧವಾಗಿ ಡಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ಇದ
ರಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಸೂರ್ತನನು ಜಯಮಲ್ಲನನ್ನು ಕೊಂದನು. ಈ ವರ್ತಮಾ
ನವು ರಾಯಮಲ್ಲನಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ದುಸ್ಸಹವಾದ ದುಃಖವುಂಟಾ
ಯಿತು. ನಡೆದ ಕತೆಯೆಲ್ಲವನ್ನು ಆತನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ “ಯಾವ ಕುಲಕಂಠಿ
ಕನು ತಂದೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಗಳಾಡಿಸಲು ಹೇಸನೋ ಅವನಿಗೆ ಅದೇ ಶಾಸ್ತಿ;
ಸೂರ್ತನನು ಕುಲಗೇಡಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು; ಅವನು ಮಾಡಿ
ದುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತವಾದ ಕಾರ್ತವೀ ಸರಿ” ಎಂದನು. ಅಲ್ಲದೆ ವೇದನೂರು
ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೃತಜ್ಞರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೬. ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹನ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನೂ ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನಿರರ್ಶನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ-ರಾಯಮಲ್ಲವನಂತರ ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹನು ೧೫೦೯ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ಉಜ್ಜಲ ಸೈದ್ಧೇಶಾಭಿಮಾನಿಯು. ರಾಜಸದವಿಯು ಆತ್ಮ ಸುಖಕ್ಕಲ್ಲವೆಂದೂ, ರಾಜರು ಪ್ರಜಾಪಾಲಕರೆಂದೂ ಆತನು ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಸ್ವಂತ ತಮ್ಮನಿಗೆ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯನ್ನು ತಾರದೆ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದನು. ರಾಜನಾದಕೂಡಲೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ತನ್ನ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಡಿಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳ ಸಂಗಡ ಹದಿನೆಂಟು ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವೆಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಜಯಶೀಲನಾದನು. ಇವನಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಾಬರನನ್ನೂ ಕಣ್ಣು ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿ ಘೋರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬಾಬರನು ಸೋಲುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು; ಆದರೂ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುತ್ತ ಅವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಹರಿದುಂಬಿಸಿದನು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಶಿಲ್ಪಿ ಎಂಬ ದ್ರೋಹಿಯು ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹನ ಸೇನಾಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಬರನ ಸೇನೆಯ ಕಡೆ ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಅಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಬರನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನೆರವು ದೊರೆತುತಾಯಿತು ಸಂಗ್ರಾಮನ ಸಹಾಯಸಂಪತ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾದುವು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರನು ಬಹುಮಂದಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರು. ಸಂಗ್ರಾಮನು ರಣರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿದನು. ಚಿತ್ತೂರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಜಯಿಸಿಬಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿರುಗಿನೆಂದು ಹಲ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅದರ ಅವನಿಗೆ ಯಾರೋ ವಿಷ ಹಾಕಿ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟರು; ಅವನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ನೆರವೇರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೭. ಪನ್ನೆಯ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗವನ್ನು ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ-ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹನ ತರುವಾಯ ಅವನ ಮಗ ರತ್ನನು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಮೇಲೆ ಬಂದ ಅವನ ತಮ್ಮ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಪ್ರಜಾನುರಾಗಿ ಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಡಬಾರರು ಅವನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸಿಂಹನ ಕಡೆಯ ಮಗನಾದ ಉದಯಸಿಂಹನು ದೊಡ್ಡವನಾಗುವವರೆಗೆ ವನವೀರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮುಂದೆ ರಾಜನಾಗುವ ಉದಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಅಂಥಾ ಅಪಸ್ವಮಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತೂರಿನ ವೀರಧಾತ್ರಿಯಾದ ಪನ್ನೆಯ ನೆರವಿನಿಂದ ಉದಯಸಿಂಹನು ಉಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು; ಚಿಕ್ಕ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದ ಪವನೀಶನಿಗೆ ಈ ಧಾತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಜಲಿಯಾಗಿ

ಅರ್ಪಿಸಿದಳು! ರಾಜವಂಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಸ್ವದೇಶವನ್ನು ದ್ವಾರಮಾಡಲು ತನ್ನ
ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನನ್ನು ಕೊಲೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದಳು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೮. ಅಕ್ಕರನು ಚಿತ್ತೂರಿನಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಅವನಿಗೆ
ದೊರಕಿದ ಉತ್ತಮ ಸಂದರ್ಭಗಳೇನು ?

ಉತ್ತರ-ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹನು ಸತ್ತಂದಿನಿಂದ ಚಿತ್ತೂರಿನ ದುರವಸ್ಥೆ ಆರಂಭ
ವಾಯಿತು. ರತ್ನನ ಔದ್ಧತ್ಯ, ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಆವಿರ್ವೇಶ, ವನವೀರನ
ಅಯೋಗ್ಯತೆ-ಇವುಗಳಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಖಗೇಬಗೆಯ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಮೊಳೆತುವು.
ಕಡೆಗೆ ಉದಯಸಿಂಹನ ಹೇಡಿತನದಿಂದ ಆ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು
ಹೊಂದಿದುವು. ಅವನಲ್ಲಿ ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವೀರತ್ವವಿಲ್ಲದೆ ಸಕಲ
ಗುಣಗಳೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದನು. ಶತ್ರುಗಳ ಬಾಧೆಗೆ ದೇಶವು ಗುರಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ
ತಕ್ಕದಾಗಿತ್ತು. ಆತನು ತನ್ನ ಒತ್ತೈಸಿಗಳ ಮಾತನ್ನಾಲಿಸದೆ ಚತುರೆಯೂ
ಸಾಹಸ ಸಂಪನ್ನೆಯೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಸೂಳೆಯ ವಶವಾಗಿ ತನ್ನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೂ
ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಅವಳಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮರ್ಥ
-ರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸದೆ ಕಾಪುರುಷನೂ, ವಿಷಯಲಂಪಟನೂ
ಆಗಿದ್ದನು. ಉದಯಸಿಂಹನಿಗೂ ಸಾಮಂತರೂಜರಿಗೂ ಕಾಡಣಾಂತರಗಳಿಂದ
ಅಂತಃಕಲಹವಿದ್ದಿತು.

ಅಕ್ಕರನು ಮಹಾವೀರನೂ, ತಕ್ಕ ಯೌವನಸ್ಥನೂ ಆಗಿ, ರಾಜಪುತ್ರರಲ್ಲಿದ್ದ
ಅಂತಃಕಲಹವನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಚತುರತೆಯಿಂದ
ವರ್ತಿಸಿದನು. ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮ, ಪ್ರಲೋಭನಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ರಾಜ
ಪುತ್ರರನ್ನೇಕರು ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವುದೇ ಶೀಲವೆಂದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ
ನಿಂತರು. ಅಕ್ಕರನು ಒಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಉದಯಸಿಂಹನು
ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋದನು. ಅಕ್ಕರನು ಅಂದು ಚಿತ್ತೂರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು
ಬಂದಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರರಮೇಲೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ
ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೯. ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನು ಅಕ್ಕರನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಸಿದ್ಧತೆ
ಗಳೇನು?

ಉತ್ತರ. ಅವನು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಕೆಲವರು ಅಭಿಷ್ಠರಾದ
ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.
CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

ಅನನ ಸಹಾಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದರೂ, ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ ಧೈರ್ಯ
ಗೊಂಡನು. ಗಿರಿಡುರ್ಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಸಿಡಿದನು. ಕಮಲಮೇರುಪನ್ನೇ
ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಬಯಲುಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ
ಹೋರಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದೆಣಿಸಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ
ಹೋಗಿ ಒಕ್ಕಲಿರುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದನು. ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾರಿದವರಿಗೆ ಕಠಿ
ಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಮೇವಾಡದ ಸಮಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ
ಮರುಭೂಮಿಯಂತಾಯಿತು. ಹೊಲ ಮಾಳಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹುಲ್ಲುಮಾಳಗಳಾದುವು;
ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳುಗಿಡಗಳಿದ್ದವು, ಮನುಷ್ಯರ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳಿಗೂ
ಸುಖಸಾಧನಗಳಿಗೂ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಪನಜಂತುಗಳ ವಿಹಾರಕ್ಷೇತ್ರ
ವಾಯಿತು. ಇವರಿಂದ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಂದ ಚಂದಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸಿ ಅದರ
ಮೇಲೆ ಶತ್ರುವಿನ ಈರ್ಷ್ಯಾಕಟಾಕ್ಷವು ಬೀಳದಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಅಕ್ಕರನು ಯಾವ ಯಾವ ರಾಜಪುತ್ರ ರಾಜರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಜಳ
ಸಿದ್ದನೋ ಅವರೊಡನೆ ಪ್ರತಾಪನೂ ಸಮ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು; ಸ್ವಕುಲದ
ವರು ಅಕ್ಕರನ ಕಡೆಗೆ ಸೇರಿ ಅವನಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರತಾಪನನ್ನು
ಅಪನ ಪರವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೊಂದನ್ನೂ ನಡೆಯ
ಗೊಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕುಲೀನ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂಧುವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಅವರೊಳಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ತರುವ ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.
ಮೊಗಲಾಯಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಡೆಯವರಿಗೂ ಪ್ರತಾಪನಾಗಲೀ ಅವನ ತರುವಾಯ
ಅವನ ಸಂಕಟಿಯವರಾಗಲೀ ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.
ಹೀಗೆ ತನ್ನವರ ಬೆಂಬಲವೊಂದನ್ನು ಪ್ರತಾಪನು ನೆಚ್ಚದೆ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನ, ಸ್ವಜಲ
ಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಸ್ಥಿರತೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಜಲನಾದ ಮೈಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು
ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಪಶ್ಚಿ ೧೦. ಅಕ್ಕರನು ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ತೊಂದರೆಗಳಾವುವು ?
ಅಥವಾ ಪ್ರತಾಪನು ಚತ್ತೂರನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ
ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಗಳಾವುವು ?

ಉತ್ತರ—ಅಕ್ಕರನು ಸೇನಾಸಹಿತ ಅಜಮೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದು ಪ್ರತಾಪನ
ಉಚ್ಛೇದನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿತ್ತೆಂದನು. ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಜರೂ
ಸಾಮಂತರೂ ವಿಜೇತರಾದ ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಸೇರಿದರು; ತಾವು ನಿಕ್ಕಷ್ಟರು,
ಅವರು ಉತ್ಕೃಷ್ಟರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಅನೇಕ ರಾಜಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು;
ಈಗ ಅವರು ಡಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಅಶ್ರಯವನ್ನೂ ಬಂಧುತ್ವವನ್ನೂ ಬಯಸಿಬರುವವ

ರಾದರು ಅಪನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಉನ್ನತ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು; ಪ್ರತಾಪನ ದೃಢಕೃತಿಚ್ಛೆಯನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸುವ ಸತ್ತ್ವವಿಲ್ಲದೆ, ಅವನ ಮೇಲೆ ಭುಜಬಲವನ್ನೂ, ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಯನ್ನೂ ತೋರಿದರು. ಮಾನಸಿಂಹನಿಂದ ಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು. ವಿಜಯಿಯಾದ ಮಾನಸಿಂಹನು ಸೋಲಾಪುರದಿಂದ ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊಗುತ್ತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪನನ್ನು ನೋಡಲು ತಾನಾಗಿ ಹೋದನು. ಅತನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಅತಿಥ್ಯಗಳಿಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಾಪನ ಮಗನಾದ ಅಮರಸಿಂಹನಿಂದ ಸಜ್ಜಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಊಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪನು ಬರುವನೆಂದು ಮಾನಸಿಂಹನು ಭಾವಿಸಿದ್ದಂತೆ ಆತನು ಬರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ, ತನಗೆ ಅಪಮಾನವಾಯಿತೆಂದೇ ಬಗೆದು ಕ್ರೋಧಾವೇಶದಿಂದ- ಪ್ರತಾಪನ ಗರ್ವವನ್ನು ಮುರಿಯದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬೆಸರು ಮಾನಸಿಂಹನಲ್ಲ-ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋಗಿ, ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದನು. ಅಕ್ಬರನು ಆ ಅಪಮಾನವು ತನಗಾಚುದೆಂದರಿತು ಪ್ರತಾಪನ ಮೇಲೆ ಇಮ್ಮಡಿಯಾದ ವೈರತ್ವವುಳ್ಳವನಾದನು. ಇದರಿಂದ ಹಲ್ದಿಘಾಟಿಯ ಭೀಷಣ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪನು ಮೂರು ಸಾರಿ ಶತ್ರುಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಿದನು; ಏಳು ಕಡೆ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದು; ಗಾಯಗಳಾದವು; ಅವನ ವಿರರು ಕೆಲವರು ಮಡಿದರು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿದನು. ಕಮಲಮೇರುವೂ ಅವನ ಕೈಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಉದಯಪುರವು ಶತ್ರುಗಳ ಪಾಲಾಯಿತು; ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಶತ್ರುಗಳಾದರು. ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು. ಮೊಗಲ ಸೈನಿಕರು ಅವನನ್ನು ಪರ್ವತದಿಂದ ಪರ್ವತಕ್ಕೂ, ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೂ, ಗುಡಿಯಿಂದ ಗುಡೆಗೂ ಅಟ್ಟುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇರಗೊಡದೆ ಹೋದರು. ಪ್ರತಾಪನ ಸಹಾಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಕುಂದುತ್ತಹೋದವು. ಅವನ ಕಷ್ಟಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದುವು. ಆದರೆ ಅವನ ಧೈರ್ಯಸ್ಥೈರ್ಯಗಳು ಕುಂದಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಗಾಗ ಶತ್ರುಗಳ ಭಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನ್ನಾಹಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ ತೊಂದರೆಪಟ್ಟರು. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಅಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರತಾಪನು ನೋಡಿ ಅಧೀರನಾದನು. ಅಕ್ಬರನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗುವೆನೆಂದು ಬರೆದುಕಳುಹಿಸಿದನು! ಪೃಥ್ವೀರಾಜನು ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗಿ, ಆ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸಿರುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂಬ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ತಾನೊಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಅವನನ್ನು ಶರಣಾಗತನಾಗದಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನು. ಪ್ರತಾಪನು ಪುನಃ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡವನಾಗಿ ಭೀಮಸಾಹಸ ನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯು ಅರಿಸಿದ ಹಣದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮರಿಗೊಂಡು ಸೇನಾ ಸಮೇತನಾಗಿ ಮೊಗಲಾಯಿ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಕುಲಗೌರವವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಂತರ್ದಾಹದಿಂದ ಸೀಡಿತನಾದ

ಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಂತಿಮಕಾಲವನ್ನು ಒಂದು ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು. ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಸಕಲ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಯಾವನೂ ಪ್ರತಾಪನಂತೆ ದುರ್ದೈವಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಅವನಂತೆ ಯಾರೂ ಕಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೧. ಅಮರಸಿಂಹನ ಜೀವಮಾನವು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೇ ಸಮಯಿತು ಎಂಬುದು ಹೇಗೆ ?

ಉತ್ತರ-ಅಮರಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರು ಇನ್ನೂ ಮೇವಾಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೦೮ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ದೇವೀರ್ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರಿಗೂ ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೂ ಘೋರ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಮೊಗಲರು ಸೋತರು. ಅಮರನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ಕಣ್ವನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಅವರ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಜಯವು ಲಭಿಸಿತು. ಮೊಗಲರು ಸಂಧಿಯನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೧೦ರಲ್ಲಿ ರಾಮಪುರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಯುದ್ಧವು ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ್ ಸೇನೆ ನಿರ್ನಾಮವಾಯಿತು. ಜಹಾಂಗೀರನು ಅಪಜಯ ಹೊಂದಿ ಭಯಪಟ್ಟು ಅಮರಸಿಂಹನ ಅನುಚರರು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟನು. ಆದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಯುದ್ಧವು ಅಂತಲ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ದುರ್ಗವು ಮೊಗಲರ ಕೈಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಹೀಗೆ ಅಪಜಯಗಳಿಂದ ಮೊಗಲರು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರು. ಆದರೂ ಜಹಾಂಗೀರನು ತನ್ನ ಮಗ ಷಾಜಹಾನನ ಸಂಗಡ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಅಮರಸಿಂಹನನ್ನು ಬಲಿ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಈಸಲವೂ ಡಿಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸೇನೆಯು ಸಾಕವಾಯಿತು. ತಂದೆ ಸತ್ತೊಂದಿರಿಂದ ಅಮರಸಿಂಹನು ಹದಿನೇಳು ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ಅವನ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಹತವಾಯಿತು. ಭಂಡಾರವು ಬರಿದಾಯಿತು. ಮೊಗಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಷಾಜಹಾನನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅಮರಸಿಂಹನಿಗೆ ಈಸಲ ತಕ್ಕ ಅನುಕೂಲಗಳು ಒದಗಲಿಲ್ಲ. ದೇಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಮೊಗಲರು ಊರೂರುಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡರು; ಅನೇಕರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದರು; ಅಮರಸಿಂಹನ ಪಟ್ಟದಾನೆಯನ್ನು ಷಾಜಹಾನನು ಹಿಡಿದು ತಂದೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಮೊಗಲರು ಜಯಶೀಲರಾದರು. ಆದರೂ, ಅಮರಸಿಂಹನಿಗೆ ಜಹಾಂಗೀರನು ತಕ್ಕ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಆದರಿಸಿದನು. ಈ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಅವನು ತೃಪ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಣಕಾಸಿಗೆ ಮೊಗಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಹೂಡಿದ ಅಟದಿಂದ ಅವನು ಸಾರಾಗಲು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿ ರಾಜ್ಯದ

ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ತಾನು ಉದಯಸಿಂಹನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ
ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಕಾಲದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೨. ಸಗರಜಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ- ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತುಕನಾದ ತಮ್ಮನಿದ್ದನು.
ಇವನೇ ಸಗರಜ. ಜಹಾಂಗೀರನು ಇವನಿಗೆ ರಾಣಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
ಚಿತ್ತೋರಿನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿದ್ದನು. ಸುಮಾರು ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಭಿಗ್ನಾನ
ಶೀಷವಾದ ಚಿತ್ತೋರಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರ
ಈ ಕುಟಲ ತಂತ್ರದಿಂದ ಜಹಾಂಗೀರನ ಉದ್ದೇಶ ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ
ಸಗರನನ್ನು ರಾಜನೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಅಮರಸಿಂಹನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಿ
ಲಿಲ್ಲ. ಸಗರನೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನೊಲ್ಲದೇ ಹೋದನು. ಚಿತ್ತೋರಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು
ಆತನು ನೆನೆದು ತನ್ನನ್ನೇ ಶಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಿಂದಿನ ಮಹಾ ಪುರುಷರ
ವಿಜಯಸ್ತಂಭಗಳ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೇಜೋರಹಿತವಾದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ
ತನ್ನನ್ನು ಪಾಪಿಯೆಂದು, ಧಿಕ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಚಿತ್ತೋರಿಗೆ ಬಂದ ದುರ
ವಸ್ಥೆಗೆ ತನ್ನ ಅಯೋಗ್ಯತೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಅನುತಪಿಸುತ್ತ, ಅಮರಸಿಂಹನಿಗೆ
ಆ ದುರ್ಗವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ಜಹಾಂಗೀರನ ಮುಂದೆ ರಾಜ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಶಿರ
ಸ್ಸನ್ನು ತಾನೇ ಛೇದಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೩. ಅಮರ ಸಿಂಹನ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಉತ್ತರ- ಅಮರಸಿಂಹನು ೮ ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಂದಿನಿಂದ ತಂದೆ
ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದ ಸಂಕಟಗಳೆ
ಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೂ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನುರಿದು ತಂದೆ
ಯಂತೆ ದೃಢಯುಕ್ತನಾದನು; ತಂದೆಯ ಸಾಹಸವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಂ
ತಹ ಸಾಹಸಿಯಾದನು. ತಂದೆಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಪು
ಣನಾದನು. ಸುಮಾರು ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಶತ್ರುಗಳ ಕಾಟವಿಲ್ಲದೆ ಅವನು ಸ್ವಸ್ಥ
ವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು.
ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೈಗಟ್ಟಿದ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಕಾರ
ಣಾಂತರದಿಂದ ಮುನ್ನಗಿ ಹದಿನೇಳು ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜಯಶೀಲನಾದನು.
ಹಿರಿಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕೀರ್ತಿಗಳಿಸುವ ಸಾಹಸವಂತನೂ, ಅನುಯಾಯಿ
ಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾರ ಹೃದಯನೂ, ಮುಂದಾಲೋಚನಾಪರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಪ್ರಬಲ
ನಾದ ಮೊಗಲೇಶ್ವರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ
ಜಯಗಳಿಸಿದನು. ಅದರ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಪಜಯಹೊಂದಿ, ಬಾದಷಹನ

ವಿಶ್ವಾಸವಿನಯಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದರೂ, ಆ ರೀತಿಯ ನಡೆವಳಿಕೆಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಗೌರವಳಿಗೆ ಕುಂಡಕಪುಟಾಯಿತೆಂದು ಅರಿತು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ಉನ್ನತಚಿತ್ತನು; ಸಾಜಸಾನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದುದು ಅವನು ತನಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನೆಂದೆಣಿಸಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಗೂ, ಇಚ್ಛೆಗೂ ಒಳಗಾಗಿ ರಾಜಪದವಿಯಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಮರಸಿಂಹನು ರಾಜಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನಾದ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೪. ರಾಜಸಿಂಹನು ಔರಂಗಜೇಬನ ದುರ್ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಕೀರ್ತಿವಂತನಾದುದು ಹೇಗೆ ?

ಉತ್ತರ-ರೂಪನಗರವೆಂಬ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಪನಾದ ವಿಕ್ರಮಶೋಲಾಂಕಿಗೆ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಆಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟನು. ಕೂಡಲೆ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕರೆತರುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಸವಾರರನ್ನು ರೂಪನಗರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆದರೆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ವಿಧವೆಯಾದ ಅವನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕುಲಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ ತರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಕೆಯು ಸಮ್ಮತಿಸದೆ ಅವನ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದಳು. ರಾಜಸಿಂಹನ ಶೌರ್ಯದಿ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತಿದ್ದಳು. ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ರಾಜಸಿಂಹನು ತಡಮಾಡದೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲನ್ನು ದಾಟಿ ಸಾಹಸಿಗಳಾದ ಯೋಧರೊಡನೆ ರೂಪನಗರದಲ್ಲಿಳಿದು ಅಪರಂಗಜೇಬನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ, ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಮಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಮೊಗಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ತಲೆ ಗಂದಾಯವನ್ನು ಹಾಕಿ ಗೋಳಾಡಿಸಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿದನು. ಮೊರವಾಡದ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧೀಶನಾದ ಯಶೋವಂತನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಮೇಲೆ ಕಾಬೂಲಿಗೆ ಹೋಗಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ವಿಷಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಆ ರಾಜನ ಹೆಂಡತಿಯು ತನ್ನ ಮಗ ಅಜಿತಸಿಂಹನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಾಬೂಲಿನಿಂದ ಕ್ಷುದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಅವರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ತರುವಂತೆ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಯಶೋವಂತನ ಹೆಂಡತಿಯು ರಾಜಸಿಂಹನ ಮರೆಹೊಕ್ಕಳು. ಅವನು ಮೊಗಲರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ತನ್ನ ಮರೆಹೊಕ್ಕವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು. ಔರಂಗಜೇಬನ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲು ಮುಖ್ಯ ರಾಜಪುತ್ರ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ಪರ ಹಿತಾರ್ಥ

ವಾಗಿ ಒಂದಾದರು. ಔರಂಗಜೇಬನು ತಲೆ ತೆರಿಗೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ರಾಜಾಸನವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದಾಗ, ದೇಶವು ಕ್ಷಾಮದಿಂದ ಹೀಡಿ ವಾಗಿತ್ತು. ಮಳೆಬೆಳೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕೆರೆಕುಂಟೆಗಳು ಬತ್ತಿದ್ದವು. ಜನರು ಹಾಹಾಕಾರಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊಗಲನ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜಸಿಂಹನು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟನು ಅವನು ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಒಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ಪತ್ರವನ್ನು ಕರೆದು ಅವನ ದುರ್ವರ್ತನೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೆ ನಿರ್ಮಲ ಲೋಕಹಿತೈಷಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ್ದನು. ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು ರಾಜಸಿಂಹನ ಪ್ರಶಾಸನ ಕೇಳಿಸಿತು. ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ರಾಜಸಿಂಹನು ವ.ದ.ವೆಯಾವನು ; ತಾನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಅವನು ಮರೆಯಾದನು ; ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಲೇಖನ ಒಂದಾಯಿತು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಔರಂಗಜೇಬನು ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಕಡಮಾಡಿದನು.

ಮೊಗಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ಜಯಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದನು. ಬಂಗಾಳದಿಂದ ಅತನ ಮಗ ಅಕ್ಬರನೂ, ಕಾಬೂಲಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗ ಅಜಿಮನೂ, ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಗ ಮುಅಜಮನೂ ಸೇನಾಸಮೇತ ಬಂದಿಳಿದರು. ಈ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಅವರಂಗಜೇಬನು ಮೇವಾಡವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು ರಾಜಪುತ್ರ ರಾಜರ ಅನೇಕ ನಾಡುಗಳೂ, ಚಿತ್ತೋರು ದುರ್ಗವೂ ಅವನ ವಶವಾದವು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಕೈಗೂಡಿ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೂ ಹಗೆಡನ್ನು ನಾಶಮಾಡದೆ ಬಿಡೆನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದರು ರಾಜಸಿಂಹನು ಸೇನೆಯನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗಮಾಡಿ ಮುಖ್ಯಭಾಗವನ್ನು ತಾನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಯುವರಾಜರಾದ ಜಯಸಿಂಹನನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಎರಡನೆಯ ಮಗನಾದ ಭೀಮಸಿಂಹನನ್ನೂ ದಳವಾಯಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟನು. ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಔರಂಗಜೇಬನು ಉದಯ ಸಾಗರದಹಳೆ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟು, ೫೦ ಸಾವಿರ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಅಕ್ಬರನನ್ನು ಉದಯಪುರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅವನು ಉದಯಪುರವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದು, ಅವರ ಸೇನೆಯು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿರುವಾಗ ತಟ್ಟನೆ ಜಯಸಿಂಹನು ಪಡೆಯೊಡನೆ ಮೊಗಲ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅನೇಕರನ್ನು ಕೊಂದನು; ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಜೋಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದವರೂ ದಾರಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಕರಣಾಗತರಾದರು. ಬಾಧಷಹನ ಮತ್ತೊಂದ ಸೇನೆಯು ದಿಲೇರಿಖಾನನ ಕೈಕೆಳಗೆ ದೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಜಪುತ್ರರ ಸೇನೆಯಿಂದ ಹತವಾಯಿತು. ಅವರಂಗಜೇಬನೂ ಅವನ ಮಗ ಅಜಿಮನೂ ತಮ್ಮ ಪಾಳಯ

ದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಕ್ಷರನ ದಿಲೀರಿಖಾನನು ನಡೆಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪಠ್ಯಸಾಹಸಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೇವಾಡದ ಸಾಮಂತಬಲವೂ, ದುರ್ಗಾದಾಳನೂ ಅವರನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಅವರಂಗಜೇಖನ ವೀರರಸದ ನೊರೆಸಾರಿತು. ಅವನು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಸೈನಿಕರು ಸತ್ತುಬಿದ್ದರು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಧ್ವಜವೂ, ಅನೇಕಳೂ ಯುದ್ಧ ಸಂಧರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಾಣನ ಕೈಗೆರಿದುವು. ಹೀಗೆ ರಾಜಸಿಂಹನು ಕ್ರಿ; ಶ ೧೭೮೦ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರಂಗಜೇಖನು ಸೋತಸೇನೆಯೊಡನೆ ಅಜಮೇರಿಗೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಸಾವಲ್ದಾಸನೆಂಬ ರಾಜಪುತ್ರನೂ ಅವನನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದನು. ಅದರಿಂದ ಅವರಂಗಜೇಖನು ಅಕ್ಷರನನ್ನು ಅಜಮನನ್ನು ಚಿತ್ತೋರಿನಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ತಾನುಮಾತ್ರ ಅಜಮೀರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಸಾವದಾಸನು ಮೊಗಲರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಶಮಾಡಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆಟ್ಟಿದನು. ಭೀಮಸಿಂಹನು ಗುಜರಾತನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆದು ಸೂರತ್ತಿಗೆ ಹೋದನು. ರಾಣನ ಮಂತ್ರಿ ದಯಾಳುಸಾದನು ಮಾಳವನೇಶಕ್ಕೆ ದಂಡತ್ತಿಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ, ಚಿತ್ತೋರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯುವರಾಜನನ್ನು ಸೇರಿ ಅಜಮನೊಡನೆ ಕಾಳಗ ಮಾಡಿದನು. ಮೊಗಲರು ಸೋತು ಮೇವಾಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಕೊನೆಗೆ ರಾಜಸಿಂಹನೂ ಅವನ ಮಿತ್ರರೂ ಸೇರಿ ಅವರಂಗಜೇಖನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ತಳ್ಳಿ ಅವನ ಮಗ ಅಕ್ಷರನಿಗೆ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟುವ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರಂಗಜೇಖನು ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಸಖ್ಯೆಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು. ರಾಣನೂ ಒಪ್ಪಿದನು. ಅದರಿಂದ ಚಿತ್ತೋರೂ, ಅದರ ಗಡಿಪಾಡುಗಳೂ ರಾಣನ ವಶವಾದವು. ಮುಂದೆ ಮೊಗಲರು ಹಿಂದೂಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳ ತಂಟೆಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಕಟ್ಟುಪಾಡಾಯಿತು. ಅಜಸಿಂಹನನ್ನು ವಯಸ್ಸನಾಗುತ್ತಲೇ ಮಾರುವಾಡ ಸಂಸಾನದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗತಕ್ಕುದೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ರಾಜಸಿಂಹನು ಕೀರ್ತಿವಂತನಾದನು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೫. ಅಸುರಚಂದ್ರನ ಮಂತ್ರಿತ್ವವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಉತ್ತರ—ಈತನು ಒಬ್ಬ ನೈಶ್ಯನು. ಮೇವಾಡದ್ದು ಹಿಂದಿನ ರಾಜರುಗಳ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಧನಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾದ ಸಿಂಧು ಜನರು ನೇಮಕವಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ವೇತನಾರ್ಥಿಗಳೇ ಹೊರತು ದೇಶ ಹಿತೈಷಿಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉದಯಪುರದ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಏಕಲಿಂಗಗಡವೆಂಬ ಬಿಟ್ಟದಮೇಲೆ ಅರಿಸಿಂಹನು ಒಂದು ಕೋಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದುರ್ಗದ

ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪಿರಂಗಿಯು ಸಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಉಸಾಯವೂ ದೂರ
ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನೂ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ
ಚಂಪ್ರನೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದನು. ಪಿರಂಗಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏನೋ
ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ರಾಜನ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದರು. ಆಗ ರಾಜನು ಅವರಚಂದನ
ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, ಈ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಹಣವೂ
ಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅವಕ್ಕನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳೂ, ಕೆಲವು ದಿನ
ಗಳಿಗಾಗುವಷ್ಟು ದನಸವೂ ಆದರೆ ಸಾಕೆಂದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿರು
ವಾಗ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅಣ್ಣೆಯು ಪರಮಾಜ್ಞೆಯಾಗಿರತಕ್ಕ
ದೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಡುವೆನೆಂದೂ ಹೇಳಿ
ದನು. ಅರಸನು ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದರೂಡಲೆ ಕೆಲಸಗಾರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ
ದಾರಿಮಾಡಿಸಿ ಏಕಲಿಂಗಗಡದಿಂದ ಗುಂಡು ಹಾಕಿಸಿ ಪಿರಂಗಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ
ಸಾಗಿಸಿದುದಾಯಿತೆಂದು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಕೊಟ್ಟನು. ಮೊಗಲರು
ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕು ಹೊರತು, ಮುತ್ತಿದರು. ಸಿಂಧಿಗಳ ಪ್ರಭು
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉದಯಪುರವು ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರು ತಮಗೆ
ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ಅಣ್ಣಮಾಡಿದರು; ಅರಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಅರಸನ ಸೆರಗು
ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆಪಮಾನ ಮಾಡಿದರು. ರಾಜನು ಅವರಚಂದನ ಸಹಾಯ
ದಿಂದ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸದಿದ್ದರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು, ಆತನಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿ
ಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಅಮರಚಂದನು ರಾಜನಿಂದ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಿಂಧಿಗಳೂ
ಅವರ ನಾಯಕರೂ ಇದ್ದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, “ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೊಣೆ;
ನೀವು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ ನೀವು ಮಾಡದೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಅದು ನನ್ನ ತಪ್ಪಾಗು
ವುದು; ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಹೊರ
ಟರು. ಅವರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿ, ಅರಮನೆಯ ನಗನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾರಿ,
ಅವರ ಸಂಬಳವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು, ಅಹಾರ
ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟು ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿದನು.
ಉದಯಪುರವನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಮಹದಾಜಿ ಸಿದ್ಧನು ಮುತ್ತಿದನು.
ತನಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ
ಅಮರಚಂದನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅಮರಸಿಂಹನು ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದನು.
ಆದರೆ ಸಿಂಧಿಯನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಪಟ್ಟಕಾರಣ ಅಮರಸಿಂಹನು
ಸಿಂಧಿಗೊಪ್ಪದೆ, ಸಿಂಧಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜನಗೊಳಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಧನ
ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಮರಚಂದನಿಗೆ ನೆರ

ವಾದರು. ಸಿಂಧಿಯನ್ನು ಅರುವತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಕಷ್ಟಗೊಡಗಿದುವು. ಅವನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸೈರಣೆ ತಪ್ಪಿತು. ಅನುರಸಿಂಹನು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ರಾಣಿಯು ಅವನಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಭಾವವನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಸ್ವಾರ್ಥರಹಿತನಾದ ಅನುರನು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಹಣವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದಮೇಲೆ ಅವನು ದೇಶಭಕ್ತಿ, ರಾಜಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ಗಡುತರವಾದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಈಗಲೂ ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನುರಜಂಠನ ಸತ್ಯಸಂಧತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ೧೬. ಕೃಷ್ಣಾಕುಮಾರಿಯು ಕೊಲೆಗೆ ಕಾರಣವೇನು? ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ.

ಉತ್ತರ—ಅನುವಮ ಸುಂದರಿಯಾದ ಈಕೆಯನ್ನು ಭೀಮಸಿಂಹನು ಜೋಧಪುರದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಆ ರಾಜನು ಮರಣಹೊಂದಿದನು. ಅನಂತರ ಮಾನಸಿಂಹನೂ, ಜಯಪುರದ ರಾಜನಾದ ಜಗದ್ಸಿಂಹನೂ ಕೃಷ್ಣಾಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಯಸಿದನು. ಜಯಪುರದ ಜಗದ್ಸಿಂಹನಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಜೋಧಪುರದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದ ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯು ತನಗೆ ಸೇರತಕ್ಕವಳೆಂದು ಮಾನಸಿಂಹನು ವಾದಿಸಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧಿಯನೂ ಮಾನಸಿಂಹನ ವರವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಭೀಮಸಿಂಹನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಸಿಂಧಿಯನು ಉಪಯುಕ್ತಕ್ಕೆ ದಂಡಿತ್ತಿಬಂದನು. ಅವನನ್ನು ಅಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಜಯಪುರದ ರಾಜನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಾಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ರೇಗಿದ ಜಗದ್ಸಿಂಹನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಮಾನಸಿಂಹನೂ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧನಾದನು. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜೋಧಪುರವು ಮೂರೆಯಾಯಿತು. ಜಗದ್ಸಿಂಹನ ಸೇನೆಯೂ ಹಾಳಾಗಿ, ಅವನು ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಊರು ಸೇರಿದನು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಿವಾಹವಾಸನೆಂಬುವನು ರಂಗಸ್ಥಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಈ ದುಷ್ಟನು ಭೀಮಸಿಂಹನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವೇಳಲು ನಿಂತನು. “ಕೃಷ್ಣಾಕುಮಾರಿಯು ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು, ತಪ್ಪಿದರೆ ಅವಳು ಸ್ವಾವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದಲ್ಲದೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಭೀಮಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೇಳಿ

ದನು. ಆತನು ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಹೋದನು. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರಿಯು
 ನಾಯುವುದೇ ಸರಿಯೆಂದು ಅರಿವಿನಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವು ಹೊರಟಿತು. ಅವ
 ಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಒಬ್ಬ ಅಬಲೆಯು ಗೊತ್ತುವಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಳು. ಅವಳು ಅಣಿಮಾ
 ಡಿದ ವಿಷವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡಳು.

NEW ARRIVALS FOR THE YEAR

Sports !

SPORTS

Sports !!

Paramount Sports

AVENUE ROAD, BANGALORE CITY

M. S. & SONS,

BOOK SELLERS, STATIONERS AND DEALERS IN
SPORTS, ELECTRICAL

AND

M. V. NARAYANA RAO'S,

SRI SATYANARAYANA, PARIMALA

AGAR BATHIES,

BASAVANA GUDI, BANGALORE CITY

Guttings is our speciality

K. SEETHARAMA SETTY,

Prop. Sree Naniwara Book-Depot

BOOK-SELLER, STATIONER, AVENUE ROAD,
BANGALORE CITY

—Available—

NOTES ON PATHWAYS AND STEPS TO
ENGLISH LITERATURE

Rajagopal P.-Z. & Power Printing Works, B. City.